КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ПХЕ ШЕРА ПЛАН—ХАНАЛ ХЬАЛХА!

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара накъадолхаш

Масса, а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДИНА

№ 7 (4488). ШИНАРДИ, 16 январь, 1968 шу. Мах 2 кап.

РЕМОНТ ЯЬ БАЬННАБ

Юртбоахама техникана дика доладарах белгалбаьлла ба Шелковской района «Красный вахаръ» хІвача колхоза механизаторш. Кхьиеттел аханн заналахьа балхан геттара сихденнача хана а ноябрьостала кхычахьара техника яйта эхаш оарцдаха дезаш хилла уж. Цар доьшахьа сен техника болга дий-хьоьІ из? — Дац. Вха дІаеттална болх байташ укхаза кхьанна агрегатагІа. Цул сонгІа мастерской цаьхх даим техническн гІулаках а ремонт а еш гоьна слесараш ба.

ХІана кхаамара балхаш совад. Берригга механизаторам ремонт еш ба шоай агрегатацІа. Планах [illegible] езам яц. хІана аьгча уж ерригаш хІадалд нцар дал яьхна болх беш я. [illegible] ремонт хьа баьнаб укхаза 17 трактора, планах тоно совр 14 ара йоацача. Планал тІех цхьан комбайна, барзІ похара, цхьайтта сенлкана ремонт яьй колхозе.

Кьаьстта дика нІамтІехьдаьлад ремонтни балхаш шоллагІча бригаде. Ремонтни балхаш дІадоалуш дош деннадо цар берда шу хьатІакховчаш ерригга шоай техника тоаль яжха. ХІанз ерригга цар техника кийчон лендйкаш дІаеттаь латт.

С. СУЛТАНГИРЕЕВ.

Советски Союза кхо бІаь гаргга йолча предприятета а хІаьта хинтта Чехословакега, Кубайга, Югославега а кхоач синтетически хьасий деча Черниговски комбината продукци.

ДІадахача шера дика къахьийгап черниговски химикаша. Автокорд арахецара ениа задани декабрь бутт болабеннача юкхье а тІеньа кхоачашйир. Мехка шинни предприятешка планал сонгІа кхаьэар миллион квадратни метр сонгІа автокорд.

Сурта тІа: ткацки цех. Уккаш хьахул чІоагІа корди ткань.

Ю. Оленвинин сурт. ТАСС фотохроника.

БОАХАМ ПАЙДА ЛУШ ХИЛИЙТАРА

ДІадаха боахама шу чаккхдоаладаше а Надтеречни района «Надтеречный» совхоза къахьегамхоша укх шера лаьрхІа боахама рентабельность лакхъяра мероприятеш белгалйир. Пятилетка шоллагІча шера а хьахадар цар дика къахьегама толамаш, шу чаккхдаьккхар боахама дикка пайда а беш. Нагахьа санна совхаеи цул хьалхарча шерен даьха толамаш вІаш ниййсдича, гучадоал шерагара шу массаза доал боахам чІоагІлуш хилар.

Иштта, 1966-ча шера хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача чудена хлат 13,3 центнер мера хиннадеце, дІадахача шера барайтта центнер гаргга хилар из. ХІаьта гилуарган санна йола маьхера культура шоаза дукхагІа хьувкъайир — хІара гектара тІара бархІ центнер.

Боахама къахьегамхоша дика кхетаду юртбоахама продукци дукхагІа яккхарп пачхахьалкхенга йоаккарш накопленеш дукхагІа хилийтара, боахама рентабельность лакхъяра доархІаме фактор йолга.

Боахама механизаторам дог тийша ба укх шера дІадахача шерарчул дикагІа хьувкъам кхеберг хилара. Из тешам беннаб цар гІулакхьа деиз хургбоча хьувкъама йоакхо ярах, хара йоадарах. Боккхача доархІаме да лаьттанна механически обработка ль хилар.

Боккха гоанах тІабаххийтаб боахама специалисташа юртбоахама культураш кхашка дІанийсъяра, уж кондицияни фуна дІоера, кхашка органически, минеральни удобренеш гоасара. Цу мероприятей комплексо йиш хулийтаргья алат дика хьувгьаде.

Лодара дисаш боахаме юртбоахама продукцега дІабада мах лахбар санна дола дош а. ХІаьта цу хьайтехьа а шерагаба шу массаза доал дика хьокхадаш доах боахаме. Дикка лохбеннаб укхаза кхьа культурай единицага дІабала мах. ДІадахача шера хІара литта центнерага дІабаха мах ши соми 86 кепига хилар, цул хьалхарча шера хилар кхо сом хиннача, генарий центнерага дІабаха мах кхо соми 49 кепиги чухьахьа баьлар, хІаьта плановичул а дикка лохагІа бар алатага дІабаха мах.

ХІана кхашка минеральни органически удобренеш тайса йоцлаш латт. ХІара гектара тІа кхоачаихаьаа ахоач уж. ІадацІдаьл укхаза бІаьстн юча культураьшта тоьад фу а. Боахама кхаш лелийераша чІоагІа къахьийсад шоаш та укх шера хьалхашка латта бехктохаме декхараш толамца кхоачашдара. Темпаме аьа йиш а цар уж кхоашадергда аьнна.

М.-Р. ГАНИЕВ.

БАЛХА ИТОГИЙ АНАЛИЗ ЕШ

Шаьхар из Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза механизатораша шекаре свекла кхеелга хьоданча кхера а бале жулгаш эгадаь ха.

— Кердэ культура я из боахаме, — аьлар цар кхо-дйь шу хьалха, —цхьа хІаьа харцдеале йоврга тха из.

ХІанз а из культура иштта кхее оаз ца хоьш хила мегар цу артела членаш, нагахьа санна председатель, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутат Ш. Абдусаламов цу гІулакха чІоагІа сарнагІваьна вепаре. Из цар шекара свеклана гІулакх де лаьрххІа механизаторий группа вІашагІтехар. Цу группе хиша Салгиреа ІаьІа а чІоагІа раьза хилар цу культурана. Цо кхыча боахамашка а ухаш ІомаЙора свекла кхелла технологи.

ХІавта а цу шера башха да вепаргиолаш хьувкъаннар свекла.

ШоллагІча шера лаьрхІа свекла кхее механизированни звено вІашагІъеллар колхозе. Цунна керте оттаьир Салгиреи ІаьІа. Цу шера-м берригача механизатораша а бир цу культура доархІам. Свекла дІае лаьрхІача кхашка тайп-тайпара удобренеш тайсар цар, лоаццача агротехнически хана дІайийра, хьатІаьлча лертІа гІулакх дир.

ХІана белакъежаш лунц механизатораша цу хьалхарча цхьан шин шера шоаш даьха «толамаш». Цар бела йиш а п, хІана аьлча дика да цар гІулакхаш. 1967 шера 160 гектара тІа дІайийра свекла. Аккхана балхаш совцаьзар плантацешка. Дукха къахьийгар цу лаьтта Умаев Махьмад бригадир волча механизаторий бригадо, А. Салгириева звеной членаша. З. Васхановаьйн А. Дикаевайн звеноша.

Зехьа бовнзар цар баь болх: планах 120 центнер мара йоацача 327 центнер свекла яьккар цар хІара гектара тІара.

ХІанз колхоза йоккха доход луш культура я свекла. Пачхьалкхенга совкха из йоакарах 145 эзар сом хиннад боахама. Цул сонгІа, шекар доаккхача заводо лохерча маьхех 34 тонн шекара 2500 тонн жоми беннаб царна.

Цхьа-ши шу хьалха раьза боацаш беш хиита болх цу культурах хуха пайда байза а байза къахьегамхоша безамца бу.

Тахан кхьйола сагото я свекла кхеерашка. Шера итогаш еш, агротехникав Іомаеш, техника тоаеш, фермашка органически удобренеш Іовеш ба хІанз колхозхой. Укх шера керда рубежаш оттаьй цар шоашта хьалхашка: хІара гектара тІара 350 центнер свекла яккха. Царга кхоачаргба уж. Цох шеко яц.

А. ПЕНЬКОВ, агроном.

ЮХЬИГ ВО ЯЦ

Дика дІадоладаьд ер шу «Дружба» яхача Грозненски картонажни фабрика болхлоша. ХІакалехьа плапал сонгІа арахийца продукци 5 бІаь сома маьхах я. ХІара сменах нормаш 115—120 процент кхоачашъеш хьинаре къахьег цига ив. Орловас, Ивановас, Исаковас, кхычар хузгалдеча бригадаша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СийлахЬ - вокхача Ленина цІи йолаш Нова Гутерча польски металлурге гиганта. Из хьалхьай Советски Союзо нежарашха деча вовкъостална.

ХІанзле а лу комбинато хІара шера 3,7 миллион тонн болат. 1970 шерахе из цифра 5,1 — 5,6 миллион тоннага кхоачаш йоаккхагІа хургья.

Сурта тІа: кердача агломерационни цеха фрагмент.

ЦАФ — ТАСС сурт.

ЛИЙРХІАР КХОАЧАШДАЬД

Грозненски химически комбинате шерра-шера дукхагІа хьалью керда цехаш, установкаш, корпусаш. Чоалхане технологически оборудованеш а йолаш йоккхий объекташ я уж. ХІанз дукха ха йоацаш цига хьальяь яьккхар ший тайпара йола радиационно - телемеризаце опытнопромышленни установка.

ХІана оал цу установках ший тайпара установка? Керда химически процесс кхоачашъю цига.

Грозненски Іилмахоша Московски специалисташца цхьана шийчаьча проектах хьалъяьй из. Иштта доархІаме объекту хьалъеча къахьийгар «Грозхимнефтестрой» треста СМУ-9 коллективо, № 7 йолча тресто, ГМУС гІишлошъераша, кхыйолча подрядни организацешка. Белгалдаккха эзаш да из объект хьалъеча цар шоай бехкагІа цхьаккха хьовсаш ца хулийташ хьинаре къахьийга хилар.

ГІишлош - монтажни управлене участка начальник Вайсангуров Хьамзат къона специалист вале а шийна хьалхашка латта декхараш дикка кхоачашдеш ва. Цхьа бутт дІабахамар из объект хьалъеча цун коллективо бетта хлан кхоачам ца еш. Цига къахьегаш а массане доархІашх сийдеши йола Ленина орден еннача Гамеров Михаил Николаевича бригада. Объект хьалъеча керттера балхаш аьар из яр. Цу опытни бригадиро тІишкомбинате доархІаме гІишлош хьалъеча бола бу 15 шу да. Из хиннав шоллагІча арІана спирт доакхха цех хьалъеча, полиэтилен доакхха цех хьалъеча, кхычахьа.

Дукха балхаш чакхдаха лийзар цига РСФСР заслуженни тІишлошъер Власова Антонина керте латтача бетонщикий бригада а. Дукхача шераша хьинаре къахьегарах иов. Власовайна еннай Къахьегама Цеча Байракха орден. Цу бригаде цхьа дезал санна барттайна къахьегаш ба оерсий, нохчий, гІалгІай кхыча къамех бола нах. Ше болх беча 17 шера Власовас дукха гІишлошъераш кийчбаьб, хІана цун бригаде болх бераш а уж ба. Уж балха тІа хьалхалаттачарех ба. Парех зоккхал лу хьехьарочо, кузгалочо. Къаьстта дика къахьегаш а цу бригаде Джабраилова Наташа, Приходченко Полина, Арсанукаева Рукъет, кхыбараш. Цар хІара сменах нормаш 120—125 процент кхоачашъю.

Установка чоалхане оборудовани вІашагІйолхача творчески дукха къахьийгар Ашилов Александр Тарасовича кулгалдеча бригадо. Хьалхашка латта декхараш хьалхо кхоачашдеш хьекьалашта табеча къовсаме дола хьакхатаццабар цига совзриих Зусков Георгий, слесарь Тескоев Ахьмад, Жулов Александр, кхы дукха баррий а. Грозненски хьаьхьегарна белгалваьйна ва бригадир ше а. Дукхааза хувцадеш дир из проекте. хьалъеча проекта мохье цийна гІалгІ корачача саха дІадаьхха по из. Установкара йа дІа-цьа укхйта уш цийса хилар, из тоахъар ма. Из бегьан волаш дукха ахча кхоакар пачхалхалкхонга. Халомаш а еш, кхаьа а чь, бехх бе дІаболлаьйтар керда установка. Установке арахийцар хьалхара продукци, цун дикал лакха а яр.

Чоалхане я а из установка технологически процесс, фу продукци а установке арахецар, аьнна чаттар хир да установка начальникага Фельдман Леонид Исаковичага. Кердача установко арахецар теломераш яха продукци я. Из продукци мехка чІоагІа эшаш хоагташ я. Лакхе температура йоаа каучук арахецара эша доархІаме болда я из. Цул сонгІа смазочни даьттий дикал лакхъяра а чІоагІа эшаш я теломераш. Ингга юртбоахама хдохимиката а оттаь пайда ю царех.

Эттара хьалхара продукци арахецача хана вахте лаьттар яр инженер Жиценова Галинас кулгалду смена. Хьалхарча смене болх бена хана кІезига дукха кхоачамбоацараш нийслелар. Сиха дІадаьхар уж. Цу установка технологически процессашка берригга терхаш тІабаххийта хьежаш ба Іилманой. Ерригача занне къахьегамхоша кхьежаш установке дортІа болх бергахьар.

У. РАМЗАНОВ.

ІА ЮКЪЕКХАЬЧАД

ДІадаха юбилейни шу дикача хьоккамашца чаккхдаьккхарах тха отделене экономика дика чІоагІьенай. Хьайбаш а кхаш а лелийераша юртбоахама продукташ кхарга диллача дика хьоккамаш даьхар.

Керттерча аьхьа тха боахаме дукха хьайбаш кхоаб. ХьайбагІа кхаборга дІадедар маьулла лоьдара оахоше Іаламиар оаха доакъар, доакъара ялат. Уж балхаш толамца кхоачацдара хьинаре дакъа лаьца тха механизатораша. ДІадахача шера цар планах дагІачула сонгІа хІара гектара тІара 1,5 центнер ялат даккхарах, тха тара хилар хьайбашта кхоачашхиллад доакъара ялат Іадацне. Цхьа соар гектар тІа дІайийнача хьакІа 560 гектара тІара силоса чуийцар оаха. ХІаьта хІара гектара тІара 240 центнер кьаьар. Дика хьувгьайир кхаш лелийераша ялата культураш а. Из балхан долаш планах дергга тхьайха дезача ялата сонгІа 3640 центнер ялат чухера.

Дика кийчо яьй кхаш лелийераша укх шера юртбоахама культураш кхы а дикагІа хьувкъяра. Гуракха дув ялат дІадийра 1150 гектара тІа, планах нйс бІаь гектара тІа де дезача. Дика кийчлаьча лаьтта, дикогІа долча фуга ялат дІадерах, хІанз цхьатарра хьатІадаьннад из. Цхьабакъда, цох доалаш лаа гІулакх, кийчо е оаа бІаьстин кхашкарча балхашта. ХІаьта из дош а дика оттадаьд механизатораша. Сихбенна тракторашеш юртбоахама инвентараш ремонт яш ба уж. ХІанзале тоаль яьннай «МТЗ-5» яха итт трактор, ворхІ гусенични трактор. Вешта тракторащ-м хІанзале тоаль йолаш я латт. Дика бу шоай болх механизатораша Киев Зауддина, Арчаков Абуханта, Поленкоев Исраила, Султыгов Беслана, кхычар. Цу балхашца цхьатарра ду отделене механизмаш вІашагІйохкара бІахаш а. Дукха ха йоацаш тха отделене шиь дискови лушкильник, кхо луьх, снегометатель, ялх ялта селка, сенокосилкаш кийчйи. Отделене вІал йохаш йолча техникана ца нердаир ІотІакхийтача цох боккха пайда хургба. Цу нердача механикмай уллаш вІашагІъетта боалаш латт комбайнераш Цецоев Хьусен, Нечоев Салман, Арчаков ИбрахІам, Костоев Хизар. ХІаьта отделенера юртбоахама инвентарь а тоаль йолаш латт.

Дукха ба тха хьайбаш лелачадика къахьегама хьоккамаш доархараш а. Шерагара шу массаза доал дукхагІа хул воккхагІа волча бежа Іунно Исупов Іисас лелийеча доахании тІаккета дулх. Укх шера а цу тайпарча дикача гІулакхацца белгалваьлар из — ше лоаман даьгІенашка лелачеча хьайбашта дийнахьа буси юкъера лаьрхІача тІаккета дулх ийс бІаь граммага дІакхачийтар цо, планах тІаккета дезар 400 грамм долча. Цига къахьийгад ше лелачеча хьайбаех дІаранена дийнахьа буси 808 грамм дулх тІаккхетийтача скотника Цечоев Мусас а.

ХІана тха ферме ши эзар бежан да. Уж да дукха дика тоаденна 400 бежан пачхахьалкхенна дІаденначул тІехьагІа юкедисараш. ДоархІаме да тІаккхетача дулхага дІабоза мах а дикка лохбалар.

Тайп-тайпара легІа пайзане доаш доакъар боарамагІа долттарах, хьайбашта дика гІулакх дІадаа къахьегамхой йиш хул хІара бежана дийнахьа буса 550—600 грамм дулх тІаккхетийта. Иштта да тха отделене къахьегамхой дика гІулакхаш.

Х. БОКОВ.
МалгІабека района «Алханчуртский» совхоза шоллагІча отделене управляющи.

Хьинар лох ца долийташ

Пятилетка ций шера старопромысловски мехкадьттахоша планал сонгІа 123,2 эзар тонн мехкадьттен 90 миллион кубометр газа яьккхай. Цул сонгІа буруз тоакара сухаз 11 процент лакха яьй, [illegible] 326 эзар тонн мехкадьтта даькхад, 20 скважина болх бе а йоллийтай. Жилищно - коммунальни конторагара дІанйккхача массе предприятешна толамца кхоачашдаь тІанйца декхараш.

Дика къахьегарна белгалъяьнай буровой мастер И. Шудимкин Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета депутат Т. Гришн кортелатта бурулаттарий бригада. Парех хІаране №№ 664, 665 йола цхьацца нелоеш скважинца эксплуатаце дІачуенай. Планал сонгІа дукха мехкадьтта даьккарех я мастераша Ф. Щербакова, Г. Ильнукина, оператора Коршакина кулгалду участкаш.

Укх 1968 шера мехкадьттахоша хьалхашка кхы а доархІанегІа декхараш латт. Планал сонгІа 25 эзар тонн мехкадьттен 20 миллион кубометр попутни газа яккха, цул сонгІа 5 бІаь метр лоаман бурудаьта бурув тоха, балха оаерзе 0,7 процент лакх а яь мехкадьтта даккхарга дІабода мах 0,6 процент лохбе лаьрхІад цар. Дукха балхаш де деза цар ваха чуйе цІеноеш, мехкадьтта промыслаш, культурно - бытови учреждениеш хьалъяра а.

№ 2 йолча мехкадьтта промысле цхьаккх кІеж етта мехкадьтта скважина ши, цхьан къаьнача фондашкара мехкадьтта а доаккхаш 556 тонн планал сонгІа мехкадьтта даьккхад промысловикаша. 76 эзар киловатт сахьат электроэнерги кхоьай, балха юкъе дукха геологотехнически мероприятеш а йихай.

Хьинаре къахьегаш хьайоагІа № 4 йолча промысла коллектив а. Планал сонгІа бІаьш тонаш «Іаьржа дошуо» даьккхад цар. ХІанз болх беш 12 бурув детта станок я промысле, хІаьта эксплуатаце дІачуйла кийтъяь кхы а 5 мелови скважина а я.

Скважинашта капитальни ремонт еча цехо ремонт яра план 124 процент кхоачашъяьй, хІаьта хьалха болх ца беш заинача скважинашка болх байтара план 128 процент кхоачашъяьй. Юбилейни шу цхьа лаари ца хуладаш чаккхдаьккхад цар.

1968 шера керда декхараш тІа а яйца Ленин ваь бІаь шу дузача денна баха боагІача бесса накъьбахара пхе шера план 1970 шера 7-ча ноябре кхоачашъе дош деннад НПУ коллективо. Дика толамаш даьхад цар кердача шера хьалхарча денишка.

А. ТИЩЕНКО.

ХЬУВКЪАДЕРГДА ЯЛАТ

В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача денна дикача толамашца накъьбаха кийчлуш ба тха совхоза къахьегамхой. Пятилетка заданеш дика кхоачашъе дерзІ цар.

Тха совхоз вІашагІъелла ши шу даьннад. Шерагара шерага дукхагІа хул тха боахамо чухьа лаьттандара а хьайбашкара а йоаха продукташ, ерригга отраслеш рентабельни я.

Дукха къахьийгад тха кхаш лелийераша юртбоахама культураш хІара шера дика хьувкъаргйоа гІулакх вІаштІехьдаккха гІертаж. Агротехника бокъонаша дІадехача тайпара кхашкара балхаш чаккхдахарах йиш хилар тха дІадахача шера 3250 гектарах хІаране тІара юкъера лаьрхІача 15,7 центнер ялат чуда, планах доагІачул 2,7 центнер дукхагІа ала из. Цу тайпара дика хьийкъар шекара свекла а. Цхьа бІаь гаргга гектарах хІаране тІара шийтта бІаь центнер яьар. Гектара дика хилар дІадахача шера тхьаьнка а — 11 центнер яьар гектара тІара. Укх тІехьарча шера 20 эзар центнер дукхагІа хиннад боахамо чудахьа валоеш ялат, шекара свекла — 45 эзар центнер, тхьаьнка — [illegible]. Юбилейни шера цу тайпара дикка къахьегама толамаш даьхарах тха кхаш лелийерий тоо ... хилар пачхахьалкхенга ялат доьхара плана дикка тІехкхоачашъе. Дахкенга планал сонгІа хІакхьчар итх бІаь тонна, 2325 центнер шера оалаш, тІехкхоачашйир тхьаьнка доахара плана а. Юртбоахама продукци дукхагІа яккхар санна лелийерий боаш гІулакх ца пунга дІабода мах лехбалар а. Иштта, юбилейни шера кхаш лелийераша кхарагІдаьбар хІара кІи центнерага дІабода мах 1964-ча шера хиннача сонн 68 кепиги чухьахьа баккха, шекара свекла центнерага бодар — 45 кепиг, дикка чухьахьа баьннаб тхьаьнка кхехара дІабода мах а.

Дукха ба тха кхаш лелийера дахьае хьалхалаттараш а. Иштта ахмеханизированни звеньнита кулгалдеш болча Хадаев Баудина, Сабаров Иирака, Амаев Абиталипа шоаш гІулакх деча участкаш хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 420 центнер шекара свекла чуенай. Цу тайпара шекара свекла дика хьувкъаьча звеньяй кхы дукха цІераш яха йиш я. Тхьаьнка кхедераша юкъе а ба шоай вингаш. Хьоаха ца йиччаш кхан къонача агронома - коммуниста Б. Эльмурзаева кулгалду цхьоагІача бригада коллектив. Шоаш гІулакх деча 46 гектарах хІаране тІара шийтта центнер сонгІа тхьаьнкий екъача лордий чуера бригада болхлоша.

Уж толамаш вІаьхха кийсденкалоацага ховргза уж совхоз вІашагІъеллача деиз шерагара шерага лакхъуш хилар гехьажача а. ХІара шера лакхъу боахаме хьитта лелайера культура, биза пайда эи органически, минеральни удобренеех, дика лелаш техника, дІадуыр дикагІа дола фу да.

Дика къахьийгад дІадахача шера тха хьайбаш лелийераша а. Шоай яха кхо ца беш цар къахьегарах торо хилар тха пачхахьалкхенга хьайбай продукташ йоккхара шера план тІехкхоачашъе. Юбилейни шера тха хьайбаш лелийераша совхоза вІашагІъеллача шерачул шоаза дукхагІа яьккхар шура, хІаьта дулх — кхоазткъе итт центнер дукхагІа. Хьайбаш лелийера дикка рентабельни хилара боккхача доархІаме хилар хьайбаш вІаьда тІера ца лаьйтар, хІаьта 1964-ча шера тха совхое 264 бежан тІеразаьннад. Дикка лохбеннаб цу даьхье продукцега дІабода мах а.

Укхаза а ба кхаш лелийераьта юкъе санна, шоай хьалхалаттараш. Яхье яьнача отделенешца юкъе хьалхаьлар шхелагІъяр. Цу отделене пачхахьалкхенга шура йоххара план 110 процент кхоачашйир. ХІаьта доаркай коллективана юкъе хьалхара моттиг яьккхар ше гІулакх деча доахах хІаранетага планах йоагІар 1700 килограмм хара йоацача 2650 килограмм шура яьккхача доярка Харипова Амантас. Цунца цІераш яха йиш йолаш кхы а дукха доаркаш ба тха совхое.

Тха боахам вІашагІболлача укх шиь шерах дикагІа толамаш даьхад оаха тІехьарча шера. Нагахьа санна 1964-ча шера боахама 250 эзар сом зе хиннадале; 1966-ча шера 39 эзар сом пайда хилар. хІаьта дІадахача шера — деатгъа эзар сом гаргга.

ДІадахача юбилейни шера кхаш лелйдара, хьайбаш лелайера доаккъешка цхьаццабовча къахьегамхоша яьхача толамаша хьахьокх ер пятилетка кхоалагІа шу кхы а дикагІча толамашца чаккхдаккха йиш йолга. Из кхета а деш тхоаь тоованаш пайда оацаш йола резерваш техкача тха къахьегамхоша бехктохаме декхараш тІайнад. Уж кхоачашдера гуракха деиз толамца къахьегаш да тхо. Шеко яц ер шу кхы а дукхагІа пайда беш чаккхдаргдихарах.

Х. ЯЛХАРОЕВ,
Шалиа района «Азтурмесийн» яхача совхоза керттера агроном.

ТУРКМЕНСКИ ССР. Іїаре махкоачча лаача Каракумий гІамарий арениашкара нахча довгер доккаш ба «Ленинефть» управление къахьегархой. Доккхий производственни толамаш тахарах чІоагІа сий даьд цар. Лана леладе парна синай КПСС ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, ВЦСПС памятни байрах.

Коллективо лекхьо тІаийцадар кердача шера плаН хаьийх хьалха кхоачашъе а задания соигІа тІелдаьча нехахьатта продукцей 25 эзар тонн лаа а.

Сурта тІа: «Ленинефта» промыселла цхьан участке.

В. Кошкин сурт.

ТАСС фотохроника.

НИЙСА БА ХАВАЖА НИКЪ

Хинта хул цхьавола саг. Тоьам хилац нунна ше хьалеча хІаммах, сатец, деноп лехьа дІаутаам сона хет. Цу тайпанча нахах саг ва МалгІабикерча шоллагІча буруо деттача контора къахьегаша отдела начальник Султыгов Хаваж. Хала да цунгара шай балха гІулакхех лаьца доп дикха. Цуна вахар сеща хий санна да аьлча хеталургда. ХІаьта а из шина дац. Хаважа хоза дІаболадаьй шай вахар никъ. Дукха хаи ма ио дІаболаьна, бакъда дарам хІамалехьа белгалъвал.

...Баьде бийса. Шеоп Марга ца байтар дукъа дІачар - бІоагІа тІа электрически лампа сердалена дІаистар а баьнна боргІалгаш санна шоайла кхохкавенна водал ши дІамига саг. Царна тІехвоалалац Хаваж. Цхьа хІама хуле тІеhьагІа дагабоалам кургба цунна ше бахьан из хилча санна хетам. Шаьхха нарна юкъе чутоссалу Хаваж.

Цхьа да хьлча мара боваьнзар Хаваж шоай - общежитера нагий нах.

Цу сарахьа шин-кхаь нІагІа бахд нах хьагул а баь цхьан дезала юкъе санна дийнар из дош Хаважа. Дукха къамаьлаш дир гулбенцарна. Вож нийъ кортеп чу а даха багІар, дехие, баьнабар. Шоай повкъостаита хьалхашка дош долар цир из тайпа гІалат кхы ца далийта.

Хавам общежите вена дезо тийиаб хьалхагІа укх чу халхетарш доахам, гІараш ера хинна рам, — боах кхалкаха дежурнева. — Цунна хов нарца дунна, эхь хетийта.

Сага нинал, сий эгара хьалха шІегІара дедалу валаш да. ХІинз Хаважа шІа — общежити я. Цитара белабала беза-кх цун темам, сий, зеделе а. Укх шера 1-ча иннаре шу дизад Хавам Коммунистически парте дІайийза. Чоалхане, бехктокІаме декхараш хьалхашка эттад цунна хІама. Из болх бен велча контора коллективо аьь гІалат — цун гІалат, цо дахкха сий—цун сий. Хаваж цека кхет шийй декхарех: цулукъа кхычарел тІех къахьега, юкъарча вахаре дукъа лаца гІерт из.

Дукха ха йоацаш конторе хилача шоай отчетно-доржаний собране коммунисташа бюро членала хержар Хаваж. Цул тІехьагІа бюро заседание партийни болх дІахьа бокъаш эггара «дезагІа» дола дакъа Хаважа делар: секретара заместитель хержар из. Хов коммунисташта цо белх гІалат ца доалийташ бергболга.

Оалбезам бергбовцам, професса болх дика бовзаш, безаш вола саг даха веза буркома председателала, аьнна даьрІар партийни бюрос. Укхаза а аьхкхав эггара хьалха Хаважа шІа.

Шай тайнара вІашгІехьбаькхаб да из болх хІанз, буркома хІара член ший декхар довзаш, фу ле дезо хоши къахьега водавеннав укх тІехьарча хана. Организаторски талант а кьонача коммуниста. Из чІоагІа знаць а укхаза. Грозне мехкдаьтта технихум а хьакха бархІагІа шу да из мехкдаьтта доазача болх бу. Іовц латт опыт, вианеш, хиь шера ледара политшколе дадургІаш ва. Бакъда, цу тІа сатийна Іе лаьрхІа вац Хаваж. Укх шера институте экзамен дІалла кийчлуш ва. Коммунист дийна, ший болх кІоаргга бовзаш хиль веза, — йоах цо.

Нийса вода Хаваж, даькъала хилба цун никъ!

М. НАРЕПИН.

«НАРТЫ» ЯХАЧА ЭПОСАХ ЙОЛА МОНОГРАФИ

Укх деношка города Майкопа издательстве доцатеха арадаьлцад доккха 26 печатни лист объем а йолаш йола адыгейски Іилмахоччуш поэтем Галагатль Аскера «Нарты» яха турпалера эпоси цун тепесика» яха книжка. Цу монографе тІа автора техк «Нарты» яха эпос адыгейцаштен (черкесашта) Кавказерча кхычча халкъаштен юкъе хьалдара, вІашгІехьълара, лелаара дешаш.

Тхьа шера соигІа болхха бадъ баьб филологически Іилмай кандидата Галагатль Аскера шоай тайпарча нартовски иллей, стихай, дуккарий тайп-тайпара варианташ гулъешш вІашагІтохаш. Автора бакъаьв хьахьекхад «Нарты» яха хаиъа эпос дукхача къамашца йоазаенна хилар, анализ дьй СССР-е санна, иштта доазол дехьа а арадаьнача, нартех долча книжкашта. Галагатль Аскера тьалоэайт нартех йола адыгейски тексташ гульаз, пепаеттара, Іоманра истори, керда сакъердаме материала йоалаю Адыгеерча цІи хезача сказителей — Зафес Курал, Салхо Іаьлий, Хантачу Аюба. Беретар Габиета, Ордонов Мырзабега новкъосташа.

Адыгейски метта, литература, исторе Іилма-тохкама института книжка дешнахьалхе тІа эзду: «...А. М. Галагатла «Нарты» яха турпалера эпоси цун генезиса» яха историко-филологически болх советски нартоведенена юкъейидла керда таьа а. Цунах доккха повкъостал хургІа дахкарча дешара заведеней преподавательашта, аспирантаьта, демархошта, цо тІаезаргба «советскии доввол дехьарчен дукхача тохамхой тепкам»

(АПН).

ВЕЖАРАШХА ДОЛЧА МЕХКИЙ ІИЛМАИ ТЕХНИКАИ КЕРДАДАРАШ

МАЬКЪАШДЕХКАРГ - УНИВЕРСАЛ

БЕРЛИН. (АПН—ГДР пенорама). Маькъаш... Историна боккъеца гулаьнналнеш церех эггара хьалхарбар мича, мича бий, малагІча машиний новкъосталца биллаб... ХІанз дукхача механика наьхьаш дехача нийслургъя «ГДР-е хьалйо яха марка тІамтта машинаш. Алкха укх тІехьарча массехк шера дикаьа дукхагІа шиний цар экспорт. ЧІоагІа хотташ я, массала, балха оасорла лакка йола «НОБАС» яха универсальни экскаваторш.

Иштта дукхакаьа моггош я «Баукастен-Эленфант буф додорнхача тайпах йола агрегаташ а. Из массанаьа а лелалуш, тІехьатесса оборудовании а йолаш, 12 скорость а йолаш йола машина я. Цо наькьа йистош чІагаь, наькъаш ІотоІаду маршала дІа-юаа ниІсбу, н. кх. дІ. Из детаан цхьа саг мара ваь. «Баунастен-Элефонто» цхьан сезонах биза юнаметтаоттабу шийтта дІабеза мах.

Наькъа-гІирсий-машинаш арахоацена предприятеша дена тамо продукца дикал, цу гІулакхе лакхарча дешара заведенешкара боккхагІа бола специалисташ юкъе а оаш. Машинаша а агрегаташа а тешшаме болх бергхийарах гаранти ду предприятеша — вовхецвроша, нагагьа санна мийса гІулакх а даш уж лаловоргуле. Къаьстта шоай тайпанча климатически хьалеша а бола бергболаш а уж. Цунна дола къаьгга тешал — Германски Демократически Республика экспанитаи дукан кацкъашта юкъерча тайп-тайпарча выставкашка цуна тийнна доша медалеш.

ЮГОСЛАВСКИ ПЕНИЦИЛЛИН

БЕЛГРАД. (АПН—ТАНЮГ). Белградерчь «Галеника» хаача фармацевтически заводо дукха ва йоаццаш белгаладьхилар югославски пенициллина эггара хьалхара пзати арахийцина дийнахьа денз 20 шу дизар. ДІадевуча цу шерашка предприятие дикка шоръеннай. ХІанзарча оборудованеца кийчъя е из. Эргазьа тоевьйй эрриге технологически процессаш. ХІара шера 40 тонн гергга пенициллин тьаю «Галеника». Из чурча рынка а йода, европейски, африкански, азиатски 15 мехка а кхухьийт.

Пенициллиная совнагІа антибиотиний 24 тайпа кхы а шийлуду заводо. ХІанз «Галенико боат бешл 2500 сег ва, кІаьта царех 350 сег лоокара дешаре заведени йистонара диплом йолеш ва.

«ГЕРКУЛЕСА МУЗЕЙ»

БУДАПЕШТ. (АПН корр.). ЧІоагІа сенъеадаме хІамаш гучадьнад венгарски археологашта дукхе ха йоаццаш. Будапешта кьалбеседенгехье, Дунайна гаьна йоаццаш, ши эзар гергга шу хьалхагІа Римски имлара форпост — Аквинкул хинначера моттигаш оахкаш бер уж. Іилманоша сецадеьа, из, хьелагІа шийттача тайпара, цхьа моллагІа йола военни городокни а йоаццаш, тозенна фемеслон искусство а йолеш йола дукхе нах баьа йоала моттиг хинна хилар.

Обуда яхача къаьнарча будапештски районе реконструкци еча шин гІишлошъерашта лаьттанна кІелхера корадаргІа антични замалиьара боккхача ловрхІаме памятникаш. Массала, Модафа улица тІаьа новльав, гучаь, римски потешнай доалаьа зиина, чукхорча изо особнин. Вай эрерча шоллагІча бІешерене зьападеча цу цІеношна, белгала аьлча, йолаш я водопроводаш центральни отопленеш юхейиса хІамаш.

Археологашта норвьча хІамаех эггара маьлагІа ловрхІаш а ца телахаш геттара дена укх хенага йьиеа мозаични паннош. Церех цхьанна тІа дийлад боксераш латача кена деьнике сурт, хІаьта вохаар тІа — юкъеметтигера фигуре Геркулес а волаш йола мифологически сюжет. Къьнара цІанош юкъаметтахоттадиша дола балкаш чекадаьна даьнначул тІаьагІа бетонаш кхекен хьоьльй уш талыргдовцош ловадоргдела адаш.

Будапештерча «Геркулесера музее» тІеуза венгерски доавоа доьларчен туристий уйла.

М. КУЛЬЧАР.

ДАРБА ДІР — НОКХАРИЙ МОДЗ

СОФИЯ. (АПН—БТА). Софиерча Лекарча медицински институте фармакологе кафедре заведующа професора Д. Паснова кулгаца болгарски медицинй коллектив дика аттуо а беаш опыташ вьй нокхарий мозе болаеаца (пропорисеца) дарба дара. Нохкарий мозаш йоаха кхы продуктни а санна, дарба дорьш а проропис. Гучадьнад, цо, антибиотикашна санна, микробеш йоаш е уж деІаухенга соцадеш хилар. Массала, пенициллинарча туберкулеза дарба дечохана, во хьел долеш, сих лета кхейнор долаш шина ухача нокхарий мозе боншаш кача препаратаца кхьбетта дарба даь вершдаьа.

Прополис шерра пайда эІаш хургьа цІана тІеоча экземацита, бронхиташта а бронхиальни астмашта а, бага чу хиншома росполонитеп кхьна лазаргштен даьбаш дара.

РЕСПУБЛИКА ЗЬОКХАМЕ ГІИРС

Кола яхача, Познаиа юхха уланча йолаш йоацача городене керда завод хьатьош лелт. Цо арахецаргьа промышленност а дукхача доаьхой предприятешта зилнаэ эргІоацан йола образовы материалаш. Завод хьатьача дакъа лоац Советски Союзо. «Гипростанок» яхача Ленинградски проектни организаци отта а аь дІануалние техносчески документаце лерда тІа балга проект нийгъьй польски инженераш. СССР-ера йоаьхйтаргьа иштта эшаш мел йола оборудовани а. Советски промышленни предприятеша практике чакъьайний польски специалистий группа.

Копера завод — республикина тьоккамерча мердача гІирсех цаІ.

Варшава.

В. КРАВСКИЙ,
польски журналист.
(АПН).

ЮРТА БОАХАМ ДЕГІАБОАЛАБАРА НАЬКЪАШ БЕЛГАЛДИР

1968 шера дешай дигтоста [illegible] деш дооргача махкахьашта тІехкхоачанъе а цунца Коммунистически партейен Советски пачхьалкх[illegible] дарда елла В. И. Ленин ваьча дийнахьа денз 100 шу дизар толамашца белгаладенна а гІерт вай республикай юртбоахама къахьегамхой.

Доккхий а бехктокхаме а декхарах латт наихдеша кхоалагІча шера Нохч - ГІалгІай юртбоахама къахьегамхойта хьалхашка. Боргга шоай низ гІабахдийта къахьега делоргІа цар дІаяоа культураш дика хьуькъаьра, хьайбай продуктеш лакхьяра. Цудухьа укх хьатІаьттача хорлача шера белгалдаьна юртбоахам дегІабоалабеш нийделла кхоачамбоацараш. Цу деношта хетаь яр укх деношка КПСС обкома политпросвещение кІагІа хинна республика юртбоахама кулгалхой, партийни советски органий болх. лой актив.

«Юртбоахам дегІабоалабеча хьалха цхьадола кхоачамбоацадаш 1965 шерара декхараш» яхаш яр цу совещание КПСС Нохч - ГІалгІай обкома секретара М. И. Абубакарова доклад.

КПСС XXIII-гІа съезд, парте ЦК мартовски майски Пленумаш хиннача тІехьагІа йоккхий эгалонаш хиннай юртбоахаме. Геттара [illegible] хІаме дар цу хьакъе [illegible] Советий Іаьдала 50-шу [illegible] гІанийца декхараш кхоачашдара шерра аьь йовржаьа юртбоахама продукташ дукхагІа ехара доаттабаь кьоесам лаьгІ да болийташ чакхдаькхаэ соазмаде шу вай ахархошен хьайбаш лелаераиен. 1965 шерарчча республико совзка кхашкара чудела ялат 117 эзар тонн дукхагІа дар. ТІехкхоачашьей пачхьалкхенга дулх, шура, тха, фуаш доккхаа планаш.

Юртбоахаме укх тІехьарча хана даькха толамаш хоалуш дале а шир балха юкъе нийсденнача кхоачамбоацарех лаьца ца дийцача даргац, — йоах докладчика,—дІаяа ала уж сихагІа дІадахаега хьежна мера ьаттуа баргбаш юртбоахам дІаяо дегІабоалабе, пачхьалкхане хІанз республикана хьалхаща оттадаь кхы а доккхагІдола декхараш кхоачашде. ДоккхагІа дола боахамаш тетабьалхен [illegible] социалистически декхараш а. Цхьабакъда, кхы а дола да республикагара - шерага кхоетгдла [illegible] кхачаш [illegible] бертанаш. Церех цхьадаргаш кхо цу хьалхе хинначул вогІа хьувкъадаьа совзка ялатеш, иштта кхийбаш культураш.

1965 шера денз пачхьалкхенга планаш дерІаш дешна баьдадераш денкадаш республико. Цу хьакъе хоадамболаш белх бакъха беза Грозненски района боахамий кулгалхоех. Ваьнадараш кхедаре тонн лаьгІбеьй Атагински, № 2 йолча беьнаваарий, шуний совхозашка, «Советская Россия» яхача, Ленина цІерагІча колхозашка. Халла мара кхоачанъеча баьнадараш долнаре план кхыча дукхача боахамаша а. Из бакъан долаш, 1965 шерарчул 13 эзар тонн кІезигагІа чудела вьй совхозашта колхозашен совзка баьндадовош.

ВогІа дене кхы дикагІа дац сом, коартолаш, консам кхелош гІулакх а республика дукхача боахамашка.

Укх тІехьарча шин шера кІезигагІа кхебе баьммаб вайнига сомаш, хІаьта консаш 70 эзар тонн [illegible] 61 эзар тонн мара чутилор 1967 шера.

Бахача наха кноетолех кхоачамбе вІашгІехьдала кхьа культуре делаьча боахамий. Планах кІара гектара тІара яхь дерІаш хиначул шоаза кІезигагІа чуенай коаотолаш «Экажевский» совхозо. Уж 43 центнер мара хилавзар. хІаьта ялат хІара гектара тІара 5 центнер кІезигагІа даьныад. Хьалхе хиначул лохагІа да уж хьокхамаш. ДІахо уж кхоачамбоацараш [illegible] да бегалду дохладена.

КПСС ЦК майски Пленума хиначул тІехьагІа хІара боахама даьтта делабара культура яйова лаьогІа нерпонитеш белгалдьер. Цхьабакъда, хьакъана боахамашка уж дукхьал хьхьатаьш тІа бигарал совгІа дась кхы хІама дац. Дергга хий деххача лаьттаех кхоалагІа дола дакъа гарта дола лаьтта соакка хий на дукхаш дусад, цудукъа башха эргаш бац хий деххачен яз ца деххачен лаьтташка кхебаь хьувсьаш. Хий дехкача 4,5 центнер мара дукхагІа хилаш [illegible].

Хий [illegible] а дергІа пайда [illegible] хІана [illegible] из [illegible] тІехьагІа [illegible] хана обработка [illegible] йойи, [illegible] удобренеш [illegible] товсе [illegible] пайда балац.

ВІашт[illegible] а дукхача боахамий чух[illegible] дехна системаш. Йокьал эттача хана бус хий дехкаш хилац. Тоьаш бац боахамашка хий дехкара товзал йола нах. Е уж Іомабара, цхьабола кулгалхой хІанз Іай а сагото еш бац.

Уж кхоачамбоацараш дІадахара [illegible] юртбоахамий мелиорацеи хий боахамей Министерствей болхлой, — йоах Абубакарова.

Укх тІехьарча хана дукха ялча хьожадаьа боахамашка лаьттам хий дехкардолаш хийдараш цоаш лаьгІенаш тоабраш. Иштта «Терский» совхоза цу гІулакха хьожадаьа 54 эзар сомах цхьа шийг дІазахьаьш. Цу тайпара массалаш дукхагІа доладе йиш я.

Хий дехкача лаьттаех дикагІа пайда эза йиш хургъя, нагахьа санна уж лаьтташ лаьрхІа цу гІулакха вІашагІъехкача звеньашка, бригадашка леладойта. ХІанзе массаналъа Іомабаь баха беза хий лехкаргдола нах. Цар материальни безам совбаьккхара эшар де деза. Эшаш йола техника ІаланІье еза. ВІалла ле [illegible] йолаш дац цхьадолча боахамашка хий деттача установкашаяра хоаттоваш тІара йовхаш кхыча балхашка хьежаелта.

Геттара боккха тоохам тІабахийта беза бІаьстан юххьнца алаташ дІадувоалолча массаналъа чудолийташ хий дилара. Цхьнахка тектар лаьтта дита йиш яц хий тІа ца хецаш.

ХІара боахаме нийса севообороташ юкъейхзлаш алаташ кхедарга хьежжа мара айе йиш яц лаьтта леладаа культура, цу тІа хьахулае алсамдаьха. Цу хьакъе дукха кхоачамбоацараш да Ачхой - Мартана, Сунженски, Шелковской, Гудермески районашка. Укх шерашка дерригача боахамашка нийсача севооборотах алаташ дІахуол хледенга вІашгІехьдаькха беза.

КІезагагІа яхна баьхнаб колхозийн совхозийн кулгалхой кхашка органически а минеральни а удобрениш. Кхо шу хьалха шозза кхаззен дукхагІа делкар кхашка кхо. Цул совгІа кхашка удобрени дІатосача хана белгалъча лаьтта хьоалал. агрохимически картограммашка мааьхара чакхбаьнха из болх. Иштта уж бохьонаш телхаеш хиннай «Ингушский», «Горец», «Джалка» яхача совхозашка.

Доьлача фух тайпа дукха да. Цхьабакъда из кхетале туташ бац цхьабола кулгалхой. Кхы санна [illegible] йиш я «Нестеречный» совхозо гурахьа дІадийнар во фу хиналга. Кондиционни боврамга кхоачаделза фу дІалийнад Шелковской района [illegible] ховенеа а. Цу тайпара масалаш кхы е долаш да.

Цхьачча боахаме дІаде йиш яц кондиционни боврамга кхоачаделза дола фу. Из цхьоалагІчен шоллагІчен класса мара хила йиш яц. Цул совгІа цу районе дІаде могадаь а хила деза. ХІанз керттера уйла цу гІулакха тІаехийта еза юртбоахама къахьегамхоша.

Геттара доха ба республика совзка кхебаь дута хьуваьаш. Из хІара шера кІезагауш боагІа, хІаьта лаьрхІа дута лелаеча «Степной» совхозе хІара гектара тІа хьахинаь 22,7 центнер мара дац. Из совхоз вІашагІъелача 1964 шера чудела дута шозза дукхагІа дар.

Иштта доха хьоккамаш даькхад хьажкІа кхеча Шалъа, Наьсарен, МалгІабика, Урус - Мартана районий боахамаша. Кертера бахьан из культура дукхамаьха механизированни звеньяша ца кхеалга да. ХьажкІаш дІаоеча совхозашкен колхозашкен хІанзе вІашагІйоаха еза из культура кхеергбола звеньяш. Церна эшаш йола техника хьожае еза, хьажкІаш кхееча толамаш дахьача хьалхалоаттарий товзал дІайоаьйтаж Іомабе веза хІара звене члеси.

ХІара шера керда техника кхоачабоахамашка. Цхьабакъда, МалгІабика, Наьсарен, Урус - Мартана, Шалъа районашка цох бизза пайда эшш. Выработка кІезигъеннай.

Дукха дунца йиш я хьайбаш леладеча нийсденнача кхоачамбоацараш а. — йоах докладчика.

ХІара шера дукхагІа йолха [illegible] тоьл республика хьайбий продукташ. Иштта совхоарчул лакхагІа цу укх шера хьайбаш леладерашта хьалханка оттадаь декхараш. Шура ийс процент дукхагІа йоаха еза. ШІера белгалле доагІа 1967 шера цхьоалагІча кварталe хиначул укх шера хьайбаш кІезигагІа долга. «Ингушский» совхозе хьахиначул Іаьсех 30 процент доаш дІакъаьестад. Геттара дукха да боахамашка Іаьхара диса хьайбаш. Шийтта эзар кІезигагІа да хьахинна Іаьсий. Цу хьакъе чІоагІа белгалбаьннаб Шалъа района хьайбаш леладараш. Районе йолча осеменени пунктаеа алаш болх беш йоацилга гучадаьнхар дукха ха йолаш баьна тохкамо. Цудукъа цецвала везац, «Шалинский» совхоза хІара шоллагІа боля етт Іаьхар бисаб аьлча.

Доахана Іул тоадара дерттІа сагото еш бац. Урус - Мартана, Ачхой-Мартана, Шалъа, МалгІабика районашка.

Ер Іа хьагІлавончча республика боахамашка Іалаьшдаь доаьхаэ цул хьалхарча шера хиначул дукхагІа дар, хІаьта а хьайбаш чуооадаьчул тІехьагІа лаьгІенний доахангара йоалуха шура. Цхьадолча боахамашка хІара Іатто денеж - бийсанна 1,5 — 2 килограмм мара хьалап шура. Соакха Іей еннячул дукха кІезагагІа я МалгІабика боахамий формашка хІанз доахангара хьайоакха шура.

Доакъо хьалха Іалашдоечча дукхагІа дале а из эмачунга даллача 80 процент мара дац. Цудукъа ца кхомболаш леладе деза. Из хьайбашта дегІа латаргдолча тайпара кагдаь парсна кийчдаь дуане деза.

Цхьабола кулгалхой тІаьа а болх къьнача методех бе дага ба. «Джалка» яхача совхоза кхоалагІча ферме кхьа коммунист е комсомолец вац болх беш. Цудукъа чехавера гІулакхаш а да нелоргионан дац. Укх хиннача искусствении осеменение пункт хиннаец, цудукъа дукха хьайбаш Іаьхара дисад, иштта доаш къьостад. Ферма кулгалхой хастсіта хувиаш лила болх толлуоргболаш санна лет совхоза дирекцена.

Нагахьа санна хьайбаш Іаштавадоьлча юкъегІа цар продуктивность геттара лаьгІйолийташ хилча из дыхкя тІаккхетаоша меттаоттаг гІертара пайда хургбац. Из кхетадеш хила еза хІара ферме коллектив, цудукъа дерригга наьаш оаоагІдаха деза цар гІулакх цу хьале ца кхачийтара. Дукха да хІара боахаме доахьбаа беза чІоагІьера де дезаш.

Рентабельни долча боахамех дукхагІа дараш хьайбай продукташка дІадолао планеш тІаш хилеоза нийслуш хул. Шу чакхдалаца хІара кулгалхочоа хоттада совзка севга фу дІадахад. Цхьабоараш из хьалхе далгалоаттадаш, совзолача дана бІаьг доаххаш из кІезигдаоа пахчъаш дехаш хул, хІаьта вовкаш керда шу хьатІаьттача деношка экономиста лоашта хьалхашка шифраш йола кхьхат Іодиллача чоха уйле е боаьнац продуктага дІадахечча. ВІалла ла йиш йолаш дац моллагІча мадхах план кхоачашъе гІертаьгла. Цудукъа айбе боагІа юртбоахаме массаналъа экономически болх. Мартовски Пленум хиначул тІехьагІа цу хьакъе довркІаме эгалонаш хиннай. Во делабац экономически болх цхьадолча Шелковской, Сунженски районе боахамашка, цудукъа хІара шера наз чІоагІьоа боагІа цар. Лоаь даьача Советски, Ножай-Юрта, Ведена районий эсалча боахамашта геттара довркІаме да цахадаш экономика ябеш пайда боалош болх вІаштІехьбаккхар. Цу дакъе дерттІа торкам тІабохийташ хиннача Ножай - Юрта района дукха колхозаш рентабельни е яьттуе баьннаб. Цхьабакъда, хьача тайпаа дел гІулакхаш лоаллачоча Ведана районе. Укхаза цу гІулакха сихлуш бац.

1968 шера республика юртбоахама хьалхашка латта декхараш кхы а лакхагІен бехктокхамегІен да.

Укх шера республико кхашка кхеде деза 500 эзар тонн ялат. Дахча дукха 150 эзар тонн а долаш. ХІара Іаттагара 2 эзар килограмм шура яккха еза, хІара нана котама тІехьара 130 фуъ гуле деза. ХІара бІаь Іаттагара 90 Іасиги хІара бІаь жийна тІехьа 100 Іаьхари кхебе беза хьайбаш леладерий. Уж декхараш кхоачашде, йиш хургъя, нагахьа санна лахке белгалдаь кхоачамбоацараш дІадахийтача тайпара наъанча дакъа лоаттабена.

Хьалхаьттачар хьокхаммаш геттара йоагІІаьа тайпара белгалъена наьанахьа белха юкъехьаргІола хьалаш вІашгІехьдаьахе. Цу доварочча участке хьалхе коммунистийна, партийни организацешка хьадокха. Парте райкомаш дийм хьалхе хьаттеда, партийни организацешка тІехьарча боахамашка Іилманеш хьахалхаттача опыташ карагІдамма балха юкъедехацьйта.

Уж деношка юртбоахаме массадолча доаькъама къахьегамхоша цхьа шоай балха толамал Іенадеш боах беза шинара курсаш хила еза. ХІара кулгалхочоа ха деза мел яхаргба бІаьсти кхашкара балхаш сихделлача хана шин сменах болх бергбах дІаштІехьабакхара.

Юбилей сийна шоаш дехьа тоадала ларде а лунаш, кердача шера кхы а чІоагІагІа аьь йоаржаеш цар хьайбай продукташ яхарах шоай шера плаН хаькал хьалха кхоачашьера. В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача дийна вай республика юртбоахама къахьегамхой сийлена накъгІонъе хилара шено да.

Пресиднка къамаьлаш дел юбилейни шера хьлыта толамашка даькхача районий боахамий кулгалхой. Наурски района юртбоахама производственни управление начальника Ф. И. Затонас, МалгІабика района «Кавказ» яхача колхоза председатела И. Д. Шелеста совзка шоай къахьегамхошта карагІадаьначохь лаьца дийцар. Цар толамаш белгалъе йиш йолаш хьокхаме да.

ХІаьта докладчика кхоачамбоацарашца хьоахадеш хиннача боахамий кулгалхошта яттие хиннача парте Нохч - ГІалгІай обкома бюро членаша хьалхадаьккхадаш цар уж гІалатта кхы нийслургдоаца хьалаш латтадайташ вІаштІехьабоккхаргда аьнна дукха. Цхьабакъда, «Минеральный» совхоза директора ноп, Магомаева «Экажевский» совхоза директора ноп Мальсагова, «Горец» совхоза директора ноп. Яндеша кІезига дийцар шоай боахамашка нийсденна кхоачамбоацараш, уж дІадахара де дезача гІулакхах лоьца. Цул совгІа шоай хІара тайп-тайпара баьхешка болх кІалхарбоале гІертеш бац уж.

Юртбоахам экономически эффективно дегІабоалабарах лаьца дийцар республикански Госкредитий бачча управляюща А. П. Дзагалова дакъаьна.

Кредиташ хІара шера дукхагІа дІахеш боахамашта, цхьаберарца церех боагІача тайпара пайда ца эзаш дукха моттигаш кул. Иштта Советски района боахамашка дІайиду кредиташ доккхий да, хІаьта цох пайда хьадулар лоадаш болаш дац. Цу кхттерча дакъе цу боахамий кулгалхошта боахамаш экономически гІорлакхашта дерттІа торкам тІа ца бохийтарна дукхдаьнна да.

Хозрасчет юкъейоалла вІалаш сагота бац цига. Цудукъа хІара шера а ду цу боахамашка. Цхьайолча колхозашка хІанзе шоаш уггар финансови планашка белгалду дІадахийта дерхІаьох хьахургдар кІезигдела. Из кхы ла йиш йолаш дац.

Юртбоахама министра Г. И. Никонна дукха масалаш доаладю лоаллакарча автономни республикий юртбоахаме дохка хьокхамаш яйчарел тІах долга хьахьокхаш. Цу хьакъе белгалде доагІа эррганча республика «лакха культура йола коллектив» яха цІи Социалистически Къахьегама Турпала Кагерманов Оалхазара кулгалдеча бригадан «Победа» яхача Сунженски района колхозан мара ца хьожаьйта. Цо кьаьгга хьахьокх вай боахамашка лаьтта деладара культура кхы лоха хилар. ДІахо йолча хана берригга тешаш из айпра тІабезабе беза.

Совещание дакъа лоацаш а хьамаьл деш а хилар КПСС парте обкома шоллагІа секретарь О. А. Чахкиев. Иштта совещание дакъа лаьцар обкома бюро членашен кандидаташ М. Г. Гайрбекова, А. М. Слесарева, Р. В. Вахаева.

УЙЛА ЦА ЕШ ДАЬ ГІУЛАКХ

Тха XX-ча партсъезда цІерагІча колхоза № 5 йолча ферме да. Тха къамаьл хул беха Іуппе, доярками, специалисташца. ХІанз шортта доакъараш да деттача доахашка. ХІара Іатта тел 35 килограмм сиаре. 5 килограмм вика мукха ча, барда, литр мурийна доарІаш 100 грамм концентрированни доакъараш. ХІаьта а шуре геттара кІезига йоаккх. ХІара беттача Іаттагара ден-бус хІанз 5—5,5 килограмм.

МалагІа да ферме цу тайпара хьалаш оттара бахьан, закха кхеабоаме хІана кІезигъю шура?

Декабрь бутт юкъебахача хана дар из. Машинаца Ассиновски станицера хІаьтта дІайраздаьнналар тхо укх тайпара сурт тхона хьалхашка эттача хана. Шаьхкача мулгІараге тІеновкъа гІоьла воагІар дойкха Іул. Хьайбаш Іахар. Нагахьа тІа эггарa хьалха духьал нийсденнача колхозхочунга хьиттар аз: доахан хьаьал, кичара доаладу ераш?

Тха келхоза пхелагІча фермера да, дажа дахачара дІадоалалу.

— Мича доажалу уж?

— Гаьна доажалу. Укхазара 10 километр хургъя... Хьажкіаш чуийцача кханика кІезигдукха доахашна да хІамаш юкъейнсар...

Боккхалдар аьлча, тешна хала дар цу къамаьлах: ооймне зикагІа йолча фермаех цаІ я XX-ча партсъезда цІерагІча колхоза пхелагІа ферма, чІаьта хьахозаш дар цу тайпара зар: фермера 10 километр гаьна дІа а кхувлаш хьажкІаш чуийцача кханика доажалу бетта доахан! Мала? ІаЙ, керда цу хьатІакхача ма кІорза дисача зама! Теллададар цунах, цхьабакъда, бакъдар цІе бакъдолча дисадза дарган.

Юхь а Ассиновски станицера хьойнаш леладераш болал къаьхар тхо. Шаьхха а къамаьл хилар тха зоотехникана Е. Н. Павленкоца, ветфельдшерана А. Ф. Красковайца. Баьъ хилар эгара воиІдар. Бетта доахан бІарчачча дийнахьа хьагІонашка дажаш хулар фермера 10—12 километр гаьна. Бийсахьа хьалхашка тоссар 5—7 килограмм силос. ДаьгІенаш гаьна хилар бахьан дошоа мара ца деттаж литаь доахан. Чуселаьь хинна доахан дагІенашта даха дІалахха дохаьа ноябрь бетта, вешта аьлча эррига яккха езаш йола шура лаккхарен пачхьалкхенга йоаккхаен шиан ферма кхоачаьь дукха ха дІадехьа. Из бахьан долаш шура дукха кІезигъелл доахана. Ноябрь бетта юххье 380 Іаттагаро 2300—2400 килограмм шура йоаккхар. ХІаьта из бутт боаьлл 1700 а дукхагІа аьккхача 1800 а [illegible].

Дуз тІа довна гІерт тхо: малагІа [illegible] хьажаеш [illegible] хьахьаш [illegible] малагІа дажа кхувлаш хиннатале а уж чуселе дезача метте? Жоп доашаш хьдаш дар:

— Доакъараш кхоадар дутта.

— Корта бий дела? Ферма хІара дешна хьа ца йоаккхаш бІаьш килограммаш шура. Йоара даьнна сагота балаш бац цун кулгалхой. КоахІагІа хийттол мацца доакъараш кІезигъоллагІа-моллагІа дахь а кхеде дарахІах доакъараш.

ХІанз кхетадеш боагІа ферма кулгалхой доахан Іай даьгІенашка долларахи шоаза мара да деттаа делаадараха шел ле даьнна. Массаза, август бетта бакхаь 50 сетт ба ферме. ХІанз аххагІа бутт ба уж дахкаь, хІаьта а практически оаргара боаккхам шура яц. Вешта, декабрь беттa а аккханар оаргара-и шура.

Доакха ле даьннад колхоза гурахьа денз уж доакъараш «кхоадарат» хІанзе а дукха шура йоаьй ца боаш.

Колхоза кулгалхошта гучадаьна моаш гІалат баьнвалга. Уж хІана лехкаргІда ба сихагІа гІулакх тоада.

А. ЗИНДАРКИН.

АСУАН-ЯНВАРЕ

Массаза а иштта хьадоагІаш да из, Нила дІоалхала Каирера Асуане хо долхача хана, къьнара памятникаш гойт шура: Джосера пирамида, Миньера стела Нефертита гІалаш, гІоргьаьна Мемноссии колоссаш, «пачхьалкий атагІе», Карнак, Хапшепсут хІа храмаш, кхьйола белгалъьнна моттигаш.

Цхьабакъда, уммаш хургацу — хургацу гидий кІамаьлаш а. ХІанз ширача замаьлатьара каганопбаши къьанара дворецаш гойта Іац. Египетски революце хинна эргаьлкхай [illegible] Массача арешашка лакха уразІалай электропередачай линеш тайса агІа вьшшаш. Цар чу гІолла хІанзале а тох йоада къалбасседечагъа. Гидаша тешаш тІабохийт хина Іобаьлча шерача арешашка, къьльеташ дукхабезам болаш. юкхера а, лаьттеш хийн къхьчача фелахаш керича цІенашта.

Вовраш шерашка «бассейнашкара хий детта систера» делаьй Египте. Из кхоачанбалаш ищар, хиш Іаьржа ухача хана мара тІоадаш лищар цо кхаита, шерах пхейпсача вохк шин тІоадаш йоаппаш дутар лаьтта. Шоахача бІаьшерене а тІехьа египетски боаибех пайда бакиха безам болаш эггара хьалхара Асуански плотина хьалье бодайенцабар колонизатораш. 1902 шера хьалхь дьлар из. Цхьабакъда, ОАР-е сиеталарча седкьел дукхагІа дола канальни тайтайпарча системага, тайп-тайпара Іамарт уттадарах, сунташ етадах, юхера а, къьаьрча Асуански плотинага Іаламдудургдолаш хьоле фелахашна дерттІа болх бегта. Из де вІаштІехьлакинзар 1964 шера Іапхача Асуански плотини хьалхара агІа боох бе йолазалийтарца мара.

Дукха ха йоацаш бола бе йолазалийтай дерачча индьски гидроузла эгара хьалхара агрегаташ. Хьалъеш Іаьржа ухача хинмх моге лерабергболаш, даьсса даьдача 1,3 миллион федан совгІча лаьттаашка (цхьа федан —0,42 гектар) юртбоахама культураш дІае йиш хулийтаргІолаш йола Іалалмате йоахха водохранилище. Бассейнашкара хий детташ хинна 1 миллион федан соигІа лаьтта бІарччача шера хий дехка йиш йолча цинца тІа доаккхаргда.

ОАР-а правительства къаьстта вІашагІьехла ноиессп хьевай ерга-лакхха тоахьча хий деххара системага доладараш йолча доккха. Хьачуенарали ерриташ а 17 проект ар. ТІайппар цаІ а. Кханка тІоадал удийтаргъа магистральни каналешка гІолла. Проект дика хилара керттера бахьан сецал латт аьлча, из латт, безача мацха йола пнеесин станцеш дукхеда хьахьеага цо дІалкхов ца хиларах. Нила ширеа а оагІоракъорча бера йистаха гІолла 700 километр соигІа дІоахал а довиш хьалаькххача кхь магистральни каналат латтош а ирригацеонни сеть. Дамбаш тІа оттаерігъа 2 эзар 4 бІаьш болата латтор, кхашка хий дехка кхы тІа а 8 эзар канал дулаарга, хьалхеризъа гІолла йола 3 эзар объект (дамбаш, тІунаш, сифонаш, н. кх. дІ.), хІаьта насесни станцеш 7 нара ергалла.

— Из йоккха проект советски специалистий повкъосталца хІанзе а чакхйоаккхаш латт. ХьатІаьоагІача шера ерриге а чакхъьаккха ергъя из. Геттара сиха дел хІанз ирригацинни балхаш, — дьцар керттерча советски юртбоахама эксперта Александр Ивановичг Алексеева. Феллахашта малагІа гІойле ергъя цунах аьна даьча хаттара доктора Мустафа Самаа, бахьан дош йолча комишанера директоре жоп делар:

— Бассейнашкара юкъ-ялхье хий дехкаш хинначара массале а хий дехка йолалуш бола районашка бахача наха шера дешашна—кхочкха хьувекъьам боахаргба хьалханагІа бахьача кхавленна метта. Доход хІара федана тІара 20 египетски фунтал вІазагІа йолаш хургъя. Тоашлатт нах балича пунатаита юкъера коммунизацеш.

Хил нах лоадуаргба, иштта боахамаш боххой вАшин лакхлургда. Хьайе бола бовцаш саг хулийтаргбац. Лоацца аьлча, лаьха Асуански плотинга хий дехха керда системаш болх бе йолазалийтар бахьан долаш кердача аьхаргл яха йоалургъя Лакхарен Юкъера Египет.

...Компани керттерча инженерана Азиз Миссейнца къамаьл доахача Нила шершй хьоесана дала гІолла хьалдолх тхо. Къьоаьарча Египта вамтиххаш хоа ца хьехкача, бакъдар аьлча, Азиз Ісламиер. Цхьабакъда, тха торкам тІоай мукъагІа ца дуташ тІаьзар цин ширша а оагІоракъа шера дагІача балхаш. Укхаза къахьегаш ахрат федащащ хьеттаеш арарережехд повкъостал дахча советски специалистана а. Бастта Іабалаш хий лоалдерга цу даьттиата, цхьа тІаьлагІа дола Іаьржа ухача хих тайпа дашол долаш хурган федахий вахар. Из ла цхьан хана даькъала хиначча феллахах шоай нехха эвзе вола да ваь йолча египетски революцена карагІдьнна сийлахь-доккха хІама.

А. ЕГОРИН,
АПН сп. корр.

Каир, январь.
(Телефонош).

СОВГІАТАША КЕРДАЧА ТОЛАМАШКА ТІАХЬЕХ!

Нохч-ГІалгІай АССР-а, республика районашта, боахамашта, партийни, советски, юртбоахама органий кулгалдеча болхлошта, юрта боахама специалисташтеи хьалхалаттараштеи СССР ВДНХ дипломаши медалаши ялар

СССР халкъа боахама кхиаргІалышнарий Выставкин Керттерча комитето 1967 шера 1-ча декабрехь тоьхнача 1967 шере толамаш дахарна выставке дакъа лецарши дипломаш сона 11 боахам ба, цу дакъе:

цхьоалагІча степена диплом — 4
шолагІча степена диплом — 4
кхоалагІча степена диплом — 3.

Медалаши ахчан премеши енна 100 сал ва юрта боахама кулгалдеча болхлоех, хьалхалаттарех, специалистех.

Ялат даккхара план 107 процент, шура яккхара план 101 процент, дулх даккхара план 156 процент, шекара свекла яккхара план 117 процент, тха даккхара план 108 процент а пачхаьлкхенга юртбоахама продукци йохкара: ялат дохкара план 112 процент, шура йохкара план 110 процент, тха дохкара план 113 процент, шекара свекла йохкара план 121 процент, фуаш дохкара план 107 процент а кхоачашъеча 1966 шера толамаш дахарах Нохч-ГІалгІай АССР цхьоалагІча степена диплом еннай.

ДИПЛОМАШИ МЕДАЛАШИ ЕННАЙ:

ГУДЕРМЕССКИ РАЙОНЕ ГІОЛЛА

ШолагІча степена диплом

Гудермеса района — ялат даккхара план 144 процент, шекара свекла яккхара план 129 процент, шура яккхара план 103 процент а пачхаьлкхенга ялат дохкара план 132 процент, шура йохкара план 117 процент, дулх дохкара план 104 процент, шекара свекла йохкара план 125 процент, тха дохкара план 118 процент, фуаш дохкара план 111 процент а кхоачашъярах.

Дото медали бІаь сома боараме ахчан премии

Бычихин Борис Григорьевича — юрта боахама управлене начальника — ялат даккхара план 144 процент, шекара свекла яккхара план 129 процент, шура яккхара план 103 процент а пачхаьлкхенга ялат дохкара план 132 процент, шура йохкара план 117 процент, дулх дохкара план 104 процент, шекара свекла йохкара план 126 процент, тха дохкара план 118 процент, фуаш дохкара план 111 процент а кхоачашъелга Іалашдарах.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Ханареули Иван Георгиевича — юрта боахама управлене керттерча агронома — планаш ялат даккхара 144 процент, шекара свекла яккхара 129 процент, шура яккхара 103 процент а пачхаьлкхенга ялат дохкара 132 процент, шура йохкара 117 процент, дулх дохкара 104 процент, шекара свекла йохкара 125 процент, тха дохкара 118 процент, фуаш дохкара 111 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

ШолагІча степена диплом

«40 лет Октября» яхача колхоза — хІара гектара тІара 26,2 центнер ялата культурай хьувкъам баккхарахи, дерригa гулдаь ялат 51200 центнер хиларахи, хІара гектара тІара 257 центнер шекара свеклай хьувкъам баккхарах а еррига гулдаь шекара свекла 61310 центнер хиларах а; пачхаьлкхенга ялат дохкара план 153 процент, дулх дохкара план 103 процент, шура йохкара план 155 процент, шекара свекла йохкара план 153 процент кхоачашъярах.

Дото медали бІаь сома боараме ахчан премии

Османа Іусмана — колхоза председателе — хІара гектара тІара 26,2 центнер ялата культурай хьувкъам боаккхилген еррига а гулъеш йола ялата культураш 51200 центнер хулийтилген, шекара свеклай хьувкъам хІара гектара тІара 257 центнер йоаккхилга а еррига гулъеш ю 61310 центнер хулийтилга а; пачхаьлкхенга ялат дохкара план 153 процент, дулх дохкара план 103 процент, шура йохкара план 155 процент, шекара свекла йохкара план 153 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Дуруев Хункарпашайна — тракторно-полеводчески бригада бригадира — хІара гектара тІара гуразьа дуьча кІин 307 центнер хьувкъам баккхарахи дерригa кІа 10186 центнер гулдарахи хІара гектара тІара гуразьа дуьча мукх 29,7 центнер яккхарах а берригa мукх 2019 центнер гулбарах а.

Картоев Іалаудина — керттерча агронома — хІара гектара тІара 26,2 центнер ялата культурай хьувкъам боаккхилген дерригa ялаташ 51200 центнер гулделген, хІара гектара тІара 257 центнер шекара свеклай хьувкъам боаккхилга а еррига свекла 61310 центнер гулъелга а, пачхаьлкхенга ялат дохкара план 153 процент, дулх дохкара план 103 процент, шура йохкара план 155 процент, шекара свекла йохкара план 153 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

Синиев Карса — кхаш лелаеча бригада бригадира — гуразьа дуьча кІин хІара гектара тІара 29 центнер хьувкъам баккхарахи дерригa кІа 12542 центнер гулдарахи.

КхоалагІча степена диплом

«Кавказ» яхача колхоза — хІара гектара тІара 331 центнер шекара свеклай хьувкъам баккхарахи еррига свекла 64976 центнер гулъярахи; пачхаьлкхенга ялат дохкара план 163 процент, дулх дохкара план 100 процент, шура йохкара план 285 процент, шекара свекла йохкара план 170 процент кхоачашъярах.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Радуев Жандара — колхоза председатела — хІара гектара тІара 331 центнер шекара свеклай хьувкъам боаккхилген еррига свекла 64976 центнер гулъелген; пачхаьлкхенга ялат дохкара план 163 процент, дулх дохкара план 100 процент, шура йохкара план 285 процент, шекара свекла йохкара план 170 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

Шидаев Ахьмадсолтайна — керттерча агронома — хІара гектара тІара 331 центнер шекара свеклай хьувкъам боаккхилген еррига свекла 64976 центнер гулъелген; пачхаьлкхенга ялат дохкара план 163 процент, дулх дохкара план 100 процент, шура йохкара план 285 процент, шекара свекла йохкара план 170 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

КхоалагІча степена диплом

«Гудермесский» совхоза — хІара гектара тІара ялата культурай хьувкъам 22,8 центнер баккхарахи дерригa ялаташ 71420 центнер гулдарахи; пачхаьлкхенга ялат дохкара план 268 процент, шура йохкара план 114 процент, дулх дохкара план 123 процент кхоачашъярах.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Белашов Яков Васильевича — совхоза директора — хІара гектара тІара 22,8 центнер ялата культурай хьувкъам боаккхилген дерригa ялаташ 71420 центнер гулдалген; пачхаьлкхенга ялат дохкара план 268 процент, шура йохкара план 114 процент, дулх дохкара план 123 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

Стайнов Иван Федотовича — тракторно-полеводчески бригада бригадира — гуразьа дуьча кІин хьувкъам хІара гектара тІара 27,4 центнер баккхарахи дерригa кІа 10656 центнер гулдарахи.

Чапаев Ревана — доьхнина искусствении осеменени яра техника — 396 Іаттан дуьхьайта даххача шинарийнен искусствении осеменени яра болх чакхбаккхарахи хІара 100 Іаттага 99,5 Іеса дайтарахи.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Крутилкова Вера Федоровнайна — «Дружба» яхача совхоза доахнане искусствении осеменени яра техника — 440 Іаттан дуьхьашка даххача шинарийнен искусствении осеменени яра болх чакхбаккхарахи хІара 100 Іаттага 96 Іесалг дайтарахи.

СУНЖЕНСКИ РАЙОНЕ ГІОЛЛА

ШолагІча степена диплом

Сунженски района — планаш ялат даккхара 119 процент, дулх даккхара 108 процент, шура яккхара 105 процент, тха даккхара 110 процент, фуаш гулдара 128 процент кхоачашъярах а планаш пачхаьлкхенга ялат дохкара 109 процент, шура йохкара 105 процент, дулх дохкара 106 процент, тха дохкара 126 процент, фуаш дохкара 116 процент кхоачашъярах а.

Дото медали бІаь сома боараме ахчан премии

Варлашкин Василий [illegible] — КПСС райкома хьалхарча секретара — планаш ялат даккхара 119 процент, дулх даккхара 108 процент, шура яккхара 105 процент, тха даккхара 110 процент, фуаш гулдара 128 процент кхоачашъелга а планаш пачхаьлкхенга ялат дохкара 109 процент, шура йохкара 105 процент, дулх дохкара 106 процент, тха дохкара 126 процент, фуаш дохкара 116 процент кхоачашъелга а Іалашдарах.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

[illegible] Иван Николаевича — юрта боахама производственни управлене начальника — планаш ялат даккхара 119 процент, дулх даккхара 108 процент, шура яккхара 105 процент, тха даккхара 110 процент, фуаш гулдара 128 процент, пачхаьлкхенга ялат дохкара 109 процент, шура йохкара 105 процент, дулх дохкара 106 процент, тха дохкара 126 процент, фуаш дохкара 116 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

Киров Иван Александровича — керттерча зоотехника — планаш ялат даккхара 119 процент, дулх даккхара 108 процент, шура яккхара 106 процент, тха даккхара 110 процент, фуаш гулдара 128 процент, пачхаьлкхенга ялат дохкара 109 процент, шура йохкара 105 процент, дулх дохкара 106 процент, тха дохкара 126 процент, фуаш дохкара 116 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

ЦхьоалагІча степена диплом

XIX-ча партсъезда цІерагІча колхоза — хІара гектара тІара 24,4 центнер ялата культурай хьувкъам баккхарахи дерригa ялаташ 147 460 центнер гулдарахи; планаш пачхаьлкхенга ялат дохкара 118 процент, дулх дохкара 102 процент, шура йохкара 102 процент, тха дохкара 141 процент, фуаш дохкара 141 процент кхоачашъярах.

Дото медали бІаь сома боараме ахчан премии

Шувалов Василий Арсентьевича — колхоза председателе — хІара гектара тІара 24,4 центнер ялата культурай хьувкъам боаккхилген дерригa ялаташ 147460 центнер гулделген; планаш пачхаьлкхенга ялат дохкара 118 процент, дулх дохкара 102 процент, шура йохкара 102 процент, тха дохкара 141 процент, фуаш дохкара 141 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Дуван Алексей Владимировича — тракторно-полеводчески бригада бригадира — хІара гектара тІара 26,4 центнер ялата культурай хьувкъам баккхарахи дерригa ялаташ 35237 центнер гулдарахи.

Каглак Михаил Петровича — тракторно-полеводчески бригада бригадира — хІара гектара тІара 26 центнер ялата культурай хьувкъам баккхарахи дерригa ялаташ 15002 центнер гулдарахи.

Трапочко Иван Филипповича — керттерча агронома — хІара гектара тІара 24,4 центнер ялата культурай хьувкъам боаккхилген дерригa ялаташ 147460 центнер гулделген; планаш пачхаьлкхенга ялат дохкара 118 процент, дулх дохкара 102 процент, шура йохкара 102 процент, тха дохкара 141 процент, фуаш дохкара 141 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

ШолагІча степена диплом

«Победа» яхача колхоза — хІара гектара тІара 27,8 центнер ялата культурай хьувкъам баккхарахи дерригa ялаташ 105490 центнер гулдарахи; планаш пачхаьлкхенга ялат дохкара 136 процент, дулх дохкара 120 процент, шура йохкара 111 процент, тха дохкара 128 процент, фуаш дохкара 125 процент кхоачашъярах.

Дото медали бІаь сома боараме ахчан премии

Ромкин Николай Карповича — тракторно-полеводчески бригада бригадира — хІара гектара тІара 29 центнер ялата культурай хьувкъам баккхарахи дерригa ялаташ 42907 центнер гулдарахи.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Безбородов Александр Петровича — тракторно-полеводчески бригада бригадира — хІара гектара тІара 27,4 центнер ялата культурай хьувкъам баккхарахи дерригa ялаташ 50142 центнер гулдарахи.

Деньянов Иван Филипповича — сиинара — 3800 хьакха чуоттаь йорстаярахи юкъера лаьрхІача денхен бийсанхен хІара хьакхийна 465 грамм дулх тІалеттадалийтарахи.

Емельянов Василий Ильича — колхоза председатела — хІара гектара тІара 28 центнер ялата культурай хьувкъам боаккхилген дерригa ялаташ 105490 центнер гулделген; планаш пачхаьлкхенга ялат дохкара 136 процент, дулх дохкара 120 процент, шура йохкара 111 процент, тха дохкара 128 процент, фуаш дохкара 125 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

Кулагина Мария Васильевнайна — Іаьсий лелаечоа — дийна долаш ээача хІара Іасилга доаал 179,4 килограмм а йолаш 5 беттага даллаца 104 Іаса хьалкхедарах.

Лобнова Пелагея Ивановнайна — Іаьсий лелаечоа — дийна долаш ээача хІара Іасилга доаал 179,4 килограмм а йолаш 6 беттага даллалца 86 Іаса хьалкхедарах.

КхоалагІча степена диплом

ЦІена Эскара цІерагІча колхоза — хІара гектара тІара 26 центнер ялата культурай хьувкъам баккхарахи дерригa ялаташ 72710 центнер гулдарахи; планаш пачхаьлкхенга ялат дохкара 118 процент, дулх дохкара 120 процент, шура йохкара 113 процент, тха дохкара 142 процент, фуаш дохкара 120 процент кхоачашъярах.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Ясинская Людмила Петровнайна — колхоза председателе — хІара гектара тІара 26 центнер ялата культурай хьувкъам боаккхилген дерригa ялаташ 72710 центнер гулделген; планаш пачхаьлкхенга ялат дохкара 118 процент, дулх дохкара 120 процент, тха дохкара 142 процент, фуаш дохкара 120 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

Жуков Петр Ивановича — колхоза керттерча агронома — хІара гектара тІара 26 центнер ялата культурай хьувкъам боаккхилген дерригa ялаташ 72710 центнер гулделген; планаш пачхаьлкхенга ялат дохкара 118 процент, дулх дохкара 120 процент, тха дохкара 142 процент, фуаш дохкара 120 процент кхоачашъелга Іалашдарах.

Цатуров Арминак Артемовича — вокхкагІа волча жа Іунна — хІара 100 жийна тІехьа 124 Іаьхар кхебарахи искали ду тха доахача жех болча хІара устагІанна тІера 6 килограмм тха даккхарахи.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

XX-ча партсъезда цІерагІча колхозе гІолла

Бабкин Михаил Сергеевича — сиинара — 3700 хьакха чуоттаь йорстаярахи денхен бийсанхен юкъера лаьрхІача хІара хьакхийна 465 грамм дулх тІалеттадалийтарахи.

Гуполов Александр Николаевича — шу тІара оалхазараш лелаеча ферма заведующена — хІара яккхача котама тІехьара 146 фуъ гулдарах а дерригa гулдаь фуаш 1022 хиларах а.

Сазонова Пелагея Ивановнайна — колхоза доаркина — 17 Іаттах хІара Іаттагара 3351 килограмм шура яккхарах.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Рыбалко Мария Александровнайна — Кирова цІерагІча колхоза доаркана — 17 Іаттах хІара Іаттагара 3312 килограмм шура яккхарах.

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОНЕ ГІОЛЛА

«№ 3 йолча сомий-баьцадаарий» совхозе гІолла

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Жукова Мария Васильевнайна — звеньевайна — хІара гектара тІара генарг йолча культурай сомий хьувкъам 92,1 центнер хьувкъам баккхарах а берригa сом 6310 центнер гулбарах а.

Тамбулатова Мария Емельяновнайна — отделене управляющена — хІара гектара тІара генарг йолча культурай сома 64 центнер хьувкъам баккхарахи берригa сом 17410 центнер гулъярахи, баьцадаараш хІара гектара тІара 225 центнер яхарах а дерригa баьцадаараш 30825 центнер гулдарах а.

Дото медали бІаь сома боараме ахчан премии

Олешина Анна Васильевнайна — «Ермоловский» совхоза коа тІара оалхазараш лелаечоа — хІара яккхача котама тІехьара 221 фуъ гулдарахи дерригa фуаш 663 эзар гулдарахи.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Алхастов Мирзна — № 1 йолча Шурий совхоза доахнина искусствении осеменения яра техника — 420 Іаттан дуьхьашка даххача шинарийнен искусствении осеменени яра болх чакхдахарахи хІара 100 Іатта лоархІаш 99,4 Іесалг дайтарахи.

Андреев Павел Кирилловича — Грозненски шурий совхоза сиинара — 9800 хьакха чуоттаь кхабарахи денхен бийсанхен юкъера лаьрхІача хІара хьакхийна 480 грамм дулх тІадеттадалийтарахи.

Абдулханов ТІауза — юртбоахама хьайбашта искусствении осеменени еча Грозненски госплеменстанце вокхкагІа волча жа Іунна — искали ду тха доахача же фух болча хІара кома тІера 14,8 килограмм тха даккхарах.

[illegible] Михаил Дмитриевича — Грозненски шурий совхоза жа Іунна — хІара 100 жийна тІехьа 110 Іаьхар кхебарахи искали ду тха доахача жех болча хІара устагІанна тІера 6,0 килограмм тха даккхарахи.

Дышина Екатерина Петровнайна — «Аттагинский» совхоза сиинарийна — чуоттаь 2500 хьакха кхабарахи денхен бийсанхен юкъера лаьрхІача хІара хьакхийна 538 грамм дулх тІадеттадалийтарахи.

[illegible]емкина Мария Степановнайна — 1-ча Мая цІерагІча колхоза коа тІарча оалхазарий-товарни ферма заведующена — хІара яккхача котама тІехьара 166 фуъ гулдарахи дерригаш а 2250 эзар фуъ гулдарахи.

Истоменко Петр Ивановича — Ленина цІерагІча колхоза вокхкагІа волча копуха — хІара 100 кхала тІехьа 80 бийгалг хьалкхедарахи 80 процент говраш ца йойташ хаьага яхарахи.

[illegible] Зоя Ильиничнайна — республикански юртбоахама опытни станце Іаьсий лелаечоа — дийна долаш ээача хІарана доаал 157 килограмм а долаш 6 беттага даллалца 120 Іаса хьалкхедарах.

Шарунов Митрофан Андреевича — Грозненски шурий совхоза сиинара — чуоттаь 9800 хьакха кхабарахи денхен бийсанхен юкъера лаьрхІача хІара хьакхийна 480 грамм дулх тІадеттадалийтарахи.

Ямкина Алевтина Николаевнайна — № 1 йолча Шурий совхоза доаркайна — кулгаца беттача 18 Іаттах хІара Іаттагара 3200 килограмм шура яккхарах.

УРУС-МАРТАНА РАЙОНЕ ГІОЛЛА

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Зиниева Зайбуллайна — «Гехинский» совхоза звеньевайна — хІара гектара тІара «шерача листа» сортах долча тхьамкий 15 центнер хьувкъам баккхарахи дерригa тхьамка 300 центнер гулдарахи.

Залимханова Мирайна — «Гехинский» совхоза звеньевайна — хІара гектара тІара «шерача листа» сортах долча тхьамкий 17 центнер яккхарахи дерригa тхьамка 225 центнер гулдарахи.

Исаев Махьмада — Мичурина цІерагІча совхоза бригадира — хІара гектара тІара генарг долча культурай сома 60 центнер яккхарахи берригa сом 2100 центнер гулъярахи.

Ималатова Задеша — Мичурина цІерагІча совхоза звеньевайна — хІара гектара тІара 497 центнер шекара свеклай хьувкъам баккхарахи еррига свекла 12425 центнер гулъярахи.

Су[illegible] Зармета — «Гехинский» совхоза звеньевайна — «шерача листа» сортах долча тхьамкий хІара гектара тІара 17 центнер хьувкъам баккхарахи дерригa тхьамка 221 центнер гулдарахи.

НАУРСКИ РАЙОНЕ ГІОЛЛА

Дото медали бІаь сома боараме ахчан премии

Быканова Вера Герасимовнайна — Ленина цІерагІча колхоза Іаьсий лелаечоа дийна долаш ээача хІарана доаал 168 килограмм а долаш 6 беттага даллалца 270 Іаса хьалкхедарах.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Ахмедова Татьянайна — «Терский» совхоза Іаьсий лелаечоа — дийна долаш ээача хІарана доаал 169 килограмм а долаш 6 беттага даллалца 70 Іаса хьалкхедарах.

Куценко Ольга Степановнайна — «Терский» совхоза доаркана — кулгаца беттача 17 Іаттах хІара Іаттагара 3400 килограмм шура яккхарах.

Лукманова Зина Ситалиевнайна — Ленина цІерагІча колхоза доаркина — кулгаца беттача 17 Іаттах хІара Іаттагара 3780 килограмм шура яккхарах.

Рустамов Рустам Межидовича — Ленина цІерагІча колхоза комплексни бригада бригадира — гуразьа дуьча кІин хІара гектара тІара 27 центнер хьувкъам баккхарахи дерригa кІа 19255 центнер гулъярахи; хІара гектара тІара 34,4 центнер хьажкІаш яхарахи еррига хьажкІаш 7568 центнер гулъярахи; комсаш хІара гектара тІара 73 центнер кхерахи ерригаш а лаьрхІача 14735 центнер гулъярахи.

ШАЬЛА РАЙОНЕ ГІОЛЛА

Дошо медали ши бІаь сома боараме ахчан премии

Идигов Гагийна — «Автуринский» совхоза звеньевойна — хІара гектара тІара 480 центнер шекара свеклай хьувкъам баккхарахи еррига свекла 2000 25 центнер гулъярахи.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Агеева Прасковья Антоновнайна — «юртбоахам» хьайбашта искусствении осеменени еча станце доаркана — кулгаца беттача 14 Іаттах хІара Іаттагара 4030 килограмм шура яккхарах.

Усманов Махьмада — «Шалинский» совхоза кхаш лелаеча звеной звеньевойна — хІара гектара тІара 490 центнер шекара свеклай хьувкъам баккхарахи еррига свекла 8820 центнер гулъярахи.

Хадимуратова Зарета — «Автуринский» совхоза гектаркицана — хІара гектара тІара 857 центнер шекара свеклай хьувкъам баккхарах.

Хамидова Іаймета — «Южный» совхоза звеньевайна — хІара гектара тІара 450 центнер шекара свеклай хьувкъам баккхарахи еррига свекла 10485 центнер гулъярахи.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Степанова Татьяна Дмитриевнайна — юртбоахама хьайбашта искусствении осеменени еча станце доаркана — кулгаца беттача 14 Іаттах хІара Іаттагара 3975 килограмм шура яккхарах.

МАЛГІАБИКА РАЙОНЕ ГІОЛЛА

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Бахлаева Мадийна — «Кавказ» яхача колхоза вокхкагІа волча жа Іунна — хІара 100 жийна тІехьа 138 Іаьхар хьалкхебарахи искали ду тха доахача же хІара устагІанна тІера 6,4 килограмм тха даккхарахи.

Евлоев Хасмахьмада — «Ингушский» совхоза звеньевойна — хІара гектара тІара 325 центнер шекара свеклай хьувкъам баккхарахи еррига свекла 13975 центнер гулъярахи.

Яндиев ХІарона — «Ингушский» совхоза звеньевойна — хІара гектара тІара 303 центнер шекара свеклай хьувкъам баккхарахи еррига свекла 1880 центнер гулъярахи.

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОНЕ ГІОЛЛА

ЦхьоалагІча степена диплом

«Шелковской» яхача племсовхоза — искали ду тха доахача племенной жех бола 18595 устагІа хьалкхебарах, цу дакъе элита яхача фух 50,4 процент, шерача кхаьна 1999 ка, цу дакъе элита яхача фух 62,6 процент, хІара устагІанна тІера 7 килограмм тха даккхарах.

Дошо медали ши бІаь сома боараме ахчан премии

Эспухамбетов Наурлы Акилговича — вокхкагІа волча жа Іунна — хІара 100 жийна тІехьа 150,4 Іаьхар хьалкхебарах искали ду тха доахача жех хІара устагІанна тІера 7,4 килограмм тха даккхарах.

Дото медали бІаь сома боараме ахчан премии

Аминов Умурзака — вокхкагІа волча жа Іунна — хІара 100 жийна тІехьа 147 Іаьхар хьалкхебарахи искали ду тха доахача жех болча хІара устагІанна тІера 6 килограмм тха даккхарахи.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Гвенцадзе Николай Ефимовича — вокхкагІа волча жа Іунна — искали ду тха доахача фух болча хІара кома тІера 15,2 килограмм тха даккхарах.

Голик Василий Захаровича — керттерча ветеринари лорга — бруцеллез цинна жа лерзадарах, бродзот яхаха жена хулча лазара профилактика еча дикача оагІорахьара влияни яь доле саьлтал боахаме эттара хьалха юкъедоаладарах хІара 100 жийна тІехьа 114,4 Іаьхар кхебелген искали ду тха доахача фух болча хІара устагІанна тІера 7 килограмм тха доаккхилген Іалашдарах.

Титов Фока Савельевича — вокхкагІа волча жа Іунна — хІара 100 жийна тІехьа 139 Іаьхар хьалкхебарахи искали ду тха доахача жех болча хІара устагІанна тІера 6 килограмм тха даккхарахи.

«Коминтерн» яхача колхозе гІолла

Дошо медали ши бІаь сома боараме ахчан премии

Маслова Феодосия Никифоровнайна — комсаш лелаеча бригада бригадира — хІара гектара тІара 137 центнер комсий хьувкъам баккхарахи хий ца даллача лаьттара еррига комсаш 9342 центнер гулъярахи.

Дото медали бІаь сома боараме ахчан премии

Баранова Мария Куприяновнайна — звеньевайна — хІара гектара тІара 148 центнер комсий хьувкъам баккхарахи хий ца деххача лаьттара еррига комсаш 1273 центнер гулъярахи.

Лопина Зинаида Никитичнайна — звеньевайна — хІара гектара тІара 150 центнер комсий хьувкъам баккхарахи хий ца деххача лаьттара еррига комсаш 1275 центнер гулъярахи.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Мельникова Манельфа Васильевнайна — звеньевайна — хІара гектара тІара 147 центнер комсий хьувкъам баккхарахи хий деххача лаьттара еррига комсаш 955 центнер гулъярахи.

Серик Василий Андреевича — Іаьсий лелаечоа — 102 Іаса 6 беттага даллалца хьалкхедарахи денхен бийсанхен юкъера лаьрхІача 900 грамм тІе а еттайолийташ дийна долаш ээача хІара Іаса 178 килограмм доаалга дІакхоачадарахи.

«Красный пахарь» яхача колхозе гІолла

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Баймурзаев Балибека — вокхкагІа волча жа Іунна — хІара 100 жийна тІехьа 130 Іаьхар хьалкхебарахи искали ду тха доахача жех болча хІара устагІанна тІера 6,3 килограмм тха даккхарахи.

Белова Полина Николаевнайна — доаркайна — кулгаца беттача 17 Іаттах хІара Іаттагара 3623 килограмм шура яккхарах.

Мамбетов Зяудина — комсашта волча агронома — хІара гектара тІара 113,8 центнер комсий хьувкъам боаккхилген еррига комсаш хий ца деххача лаьттара 13426 центнер гулъелген Іалашдарах.

Нагуманова Галина Ситалиевнайна — доаркана — кулгаца беттача 17 Іаттах хІара Іаттагара 3650 килограмм шура яккхарах.

Цирин Иван Григорьевича — комсаш лелаеча бригада бригадира — хІара гектара тІара 120 центнер комсий хьувкъам баккхарахи хий ца деллача лаьттара еррига комсаш 5580 центнер гулъярахи.

НОЖАЙ-ЮРТА РАЙОНЕ ГІОЛЛА

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Абдулмажидова Рукияйна — Кирова цІерагІча колхоза Іаьсий лелаечоа — 40 Іасилг дийна долаш ээача 160 килограмм а йолаш 6 беттага даллалца хьалкхедарах.

Албасов Селимсолта — Орджоникидзе цІерагІча колхоза скотника — 12 беттага даллалца 80 Іаса хьалкхедарахи денхен бийсанхен юкъера лаьрхІача хІара Іаьса 720 грамм дулх тІадеттадалийтарахи.

АЧХОЙ-МАРТАНА РАЙОНЕ ГІОЛЛА

Дошо медали ши бІаь сома боараме ахчан премии

Цугаева Любовь Асхабовнайна — «Лермонтовский» совхоза кІорнгаш кхеечоа — 20 эзар кІорнг хьалкхеярах а 98 процент уж ца йойташ ханага яхарах а.

СОВЕТСКИ РАЙОНЕ ГІОЛЛА

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Хачукаева Салмната — Ленина цІерагІча колхоза Іаьсий лелаечоа — хІарадар дийна долаш ээче 156 килограмм доаал а долаш 32 Іаса 6 беттага даллаца хьалкхедарах.

НАЬСАРЕН РАЙОНЕ ГІОЛЛА

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Барахоева Вабазьний Ленкайна — «Назрановский» совхоза доаркина — кулгаца беттача 18 Іаттах хІара Іаттагара 3252 килограмм шура яккхарах.

ЦхьоалагІча степена диплом

ДІайийна хІамаш лорарра республикански станцена — 40,8 эзар гектара тІа дІийийкача хІамашта опрыскивани яра кІезигагІча боарамера метод, тІаьнчнаъ шекара свеклайна ю гонахьара обработка, кІих летача чоапилгаца къовсам лоаттабара агротехнически приемаш юкъейоаладарах а хІаьта ца бахьан долаш хІара гектара тІара боала ялата культурай хьувкъам 2,9 центнери шекара свеклай хьувкъам 69 центнери лакхбарах а, опрыскивани яра дакъе 8,1 эзар сом ахча кходарах а.

Дото медали бІаь сома боараме ахчан премии

Урманчиев Мансур Ахмедовича — гаьнаш лорарра республикански станце начальника — 40,8 эзар гектара тІа дІадийча хІамашта опрыскивани яра кІезигагІча боарамера метод, тІаьнчнача свеклана гонахьара еш йола обработка, кІих летача чоапилгаца къовсам лоаттабара агротехнически приемаш долаш хІара гектара тІара боала ялата культурай хьувкъам 3,9 центнери шекара свеклай хьувкъам 69 центнери лакхбарах а, опрыскивани яра дакъе 8,1 эзар сом ахча кходарах а.

Бронзови медали шовзткъе итт сома боараме ахчан премии

Бараев Шамсудин Сатуевича — Урус-Мартана района Мичурина цІерагІча сом кхебеча совхоза трактористa — 240 гектара тІарча сомий-комарий гаьнашта зуламдергийн лазарийн комплексана дуьхьале, цу хьакъе калифорнийски щитовкана духьале а ОВТ-1 яха опрыскиватель йоаллача «Беларусь» яхача трактораца обработка ярах; хІаьта цо Іалашдаь зе, кхийтта сом 0,5 процентага кхоачабеш кІезигбелген балха нормаш 140 процент кхоачашъелгех.

Гусев Степан Платоновича — Наурски района «Россия» яхача колхоза — ОВТ-1 яха опрыскиватель йоаллача Т-38 яхача трактораца зулам дергащиеа лазаращиеа къовсам лоаттабара балхаш планах 550 гектара тІа мара де ца дезача метте 718 гектара тІа дарах, хІаьта цо новкъостал даьд хІара гектара тІара планах 80 центнер мара баккха ца безаш хинна комсий хьувкъам 102 центнерага кхоачаш баккхара.

Панков Федор Петровича — дІайийна хІамаш лорарра гІулакхашта волча Шаьла района «Шалинский» совхоза агронома — ялата культураштеи шекара свекланеи хулча зуламдергашшеи лазарашшеи къовсам лоаттабара балхаш 8870 гектара тІа, цу дакъе 1500 гектара тІа зІамигача боарамагІа опрыскивани яра методаца шоай ханнахьа чакхдахарах а, хІаьта цо хІара гектара тІара ялата культурай хьувкъам 1,4 центнери шекара свеклай хьувкъам 53 центнери лакхбара новкъостал дарах а.

Тришин Александр Андреевича — Грозненски района №3 йолча сомий-баьцадаарий совхоза трактористa — 387 гектар долча лаьттан тІа ягІача сомий гаьнашта хулча зуламдергашшеи лазарашшеи къовсам лоаттабара ОВТ-1 яха опрыскиватель йоаллача «Беларусь» яхача трактораца балхаш чакхдахарах, сменагІа беча балха нормаш 150 процент кхоачашъярах, хІаьта цо сом тахка хулга 2—3 процентага кхаччалца кІезиглаьдаи хІара гектара тІара 78,4 центнер сом баккхаран новкъостал дарах а.

Ялхароев Хусейн Саадовича — Шаьла района «Автуринский» яхача тхьамка лелаеча совхоза керттерча агронома — тхьамкийнеи шекара свеклайнеи хулча зуламдергашшеи лазарашшеи къовсам лоаттабара 6420 гектар долча лаьттан тІа, цу дакъе зІамигача боараме опрыскивани яра методаца 930 гектара тІе балхаш чакхдоахийта Іалашдарах а, хІаьта цо хІара гектара тІара совнагІа 1,5 центнер тхьамкий хьувкъам, 33 центнер шекара свеклай хьувкъам баккхара новкъостал дарах а.

Выставкин медалаш еннай массийтта республикански организацей 10 болхлочоа а.

КИНО ХЬЕЖАРАШТА

Укх тIехьарча хала Нохч-ГIалгIайчен кинофикаторашна тоьал боккха болх баьб киносеть технически кийчъяра. Республика [illegible] яхьийтай кердачу кинопроекционни аппаратуран кинооборудованеи 8Iаь гаргга комплект, дукха киноустановкаш эргалъха тоьлчу шерача экрана тIера кино хьовкхаргдолаш.

ХIанз шерача экрана тIера кино хьовкхаш 122 установка ю республике, хIаьта царех 90 гаргга юрта районашка ю.

Кино хьовкха моттигаш йоцача юрташка бахача наха кино хьовкхара гIулакх тоадара а берийн школьнии кинотеатраш яIанагIдохкара а готтача пленка аппаратура 30 комплект яхьийтай.

Массаза а болх бергбола шера экранаш йола кинотеатраш хьалдеш латт Катаяма цIерагIча кердача поселке — 600 моттиг йолаш, Наурски станице 400 моттиг йолаш, Грозне хьалде доладаьд 1200 моттиг йола шерача формата кинотеатр.

Пятилетка чаккхьлаледьа Урус-Мартане хьалдергда Iан кинотеатр, хIаьта ахнанаре кинотеатраш — г. МалгIабике, Карабулак яхача поселке, Йоккхача АтагIа, Знаменское яхача юрта, Петропавловски, Ермоловски станицашка, къонача городе Назране.

Республика кинофикаторашна боккха болх баьб юбилейни, дезача денощца дувзаденна кинофестивалаш еши тематически фильмаш хьовкхаьш.

ЧIоагтIа уйла тIайохийт Iилма, техника, юрта боахама лаьхъе толагIа йолча опыта пропаганда яра. Аллха укх тIехХьарча шин шера республика киноустановкаша Iилма-популярни, хроникально-документальни, юртбоахама фильмай 14109 сеанс хьекхай.

Республика кинофикаторашна тIатIерттa къахьегаро боккха толам баьккхаб: юбилейни шера пачхьалкхен план деррггача хьекхамашта хавал хьалха — 25-ча декабре кхоачашъяьй киносета болхлош, хIаьта гор. Грознерча «Космос» яхача кинотеатран, Ножай-Юрта районни киносетен коллективаIа шера задани ноябрь беттехье а кхоачашъяьй.

Кердача, 1968 шера, республика кинофикаторашна лолла хIама ду пачхьалкхен план деррггача кинотеатрашa, киносета районни дирекцеша массаза а кхоачашьелга Iалашдара, гороланкен юртанкен бахача наха кино хьовкхара культура дахкъяран дикал тоарна, къахьеганхоща, къаьстта а кагирхоща беча идейноклетама балха тIера кино лоархIам чIоагIбелга Iалашдара шоай беррига болх КПСС ХХIII-ча съезда исторически решенеш кхоачашъяра тIа а берзабеш.

П. ПОПОВ.

ЛОРИЙ ХЬЕХАМАШ

ВАЙ СА ДОАХАФО

Саго садоахача, из кхайкавеча, велача, цунга Iиршингаш дувлача хана но туга, шоаш тIадамилгаш фега вракхувенгга ца ховш цхьаькхе а вац. Из къьстта а дика гу шийлача денощка, багара Iы дIаухаш. Доккхий а эггара дезагIа а дола тIадамилгаш фега 20—30 секунд мара ца йоаххаш Iолег; теттара кагий тIадамилгаш сихха Iы а хиле дIадоал, хIаьта царех йокъаснна шоа тIайола тIомарилгаш, микробии клеткаш юзе я ю. Микроорганизмах юкейнсераша цу тайпара фега болаш шиш дна шин бийсе а кхы дукхагIа а ха яхкха йиш я. Доккхий а кагий а тIадамаш тайп-тайпарча хIамаех, масала, дена доагъалгех дIа а лете, царца таьиша дIа-са ух. Iилмахошта моцнагIе а хайнад дукха дIа-са дувла лазараш фега-тIадамилгашка гIолла дIалараьнага. Масала, грипп е пехкий туберкулез долча сатагга Iиршинг аньича е из кхайкавича гонахьа гIолла эзараш цIехни дIа-са долх, хIаьта царех хIаранечу кхерамe «пассажир» — бактери е вирус а хул.

ХIанз даталоацарга вай, иккъале, туберкулезни палочкаш, йод хулийта кохкаш, дукхха а хьалола дIа-са дувла лазараш хьедешъяраш йокъаьларах, лаххен довса температураш хилараш, облучени хилараш гIоарах ца доош дукхача хана юсалга; хIаьта шоалгIа-дале, саго деннен бийсанен 17 кубически метр — бIарчча 22 килограмм гарта фо чуувзалга. Из но дуачун мелачуи дозалад бкеззен яхазен гаргга дукхагIа ва. Долче, тоахета доацад лораш фе цIенала селла чIоагIа йоакхо елга, помещенеш фо чудеттадалийтае селла чIоагIа могаделга. Къайла лоаттаеча помещенеш микроорганизмашта шедола хьал да на йоаш дукхагIа яхара—царна кагга аIалла а лоадама тIаккхачин уж йоаш йола маьлха серлал а царна аьттув боада дукхла а кхы факторaш а. Уж неттаьа йисийтараш дIаяржийтараш гIо ду нитта беIьа кху е нетка хьекхаш гIеттабеча дехо а.

Iай чугIоала кхестача шийлачен йIовхала батареш тIара гIеттача мелачен фено гIайтта лелийт шоай «баьреш» — микробаш а тIехьа дола вела хоакъолгаш. ТIадамий инфекцеш фега гIолла дIа-са ца яржийтар дукха больницай персонало маскаш йоахкаю. Увахошта могаду кхайкабеш а Iиршингаш дуелаш а баге йовлакхаца дIакъуалалга. Пылесосашца, тIоададьча йовраща цIенъю помещенеш. БIехдена фо помещенеш вентилятори фильтрах тIа дIадоах; из тайп-тайпарча фильтрех чакхдах, ультрафиолетови облученеш, химически хIамаш хьарцарча зенне доацача доал. я. кхы.

Уж деэрига лорабаIара гIулакхаш чакхдоахача дакъа луаш хул медицинех хIама да хоя нах а. Фо бIехалларцара къовсам — коллективни гIулакх да! Юкъарча наъашца Iалашде йиш я лазараш хулийтача микробийи вирусийи тIатIортама дукъал тешам болаш йола кхъ оттаелга.

Ше-шегIа кхетош ма дий микрофлора эрарча фонах дийни дIаиш хилар. Из цунах дIаеттало Iаламата йоакхийча Iавана (е) рорукаракхара— лахтанера, хилкара, ГIоахиара, Фордякара. Аламан ираш атмосферах дIаувгьинг дукхагIа йола микроорганизмаш, сагI уналкIенора аIалла а лоадама зе дулургдоацаш, селла кIезигагIча боараме я. ХьундагIа, карне, хкашка долаш дукхагIа ца вай мел йоаха, йоаш боде беча а салоIачи а помещенешка кхет-кхетагIа керда фо чу мел деттадолийта тешамегIа доходу вай организмана холу, хIаьта цкъаза духхьале зе ду микробаши вирусаши фега Iовлга.

«Фо санна чIоагIа ши» — оал вай воашта бIокхача маьке долча хIамах. Цунна тIатоха доагIа «ЦIена фо санна!»

В. БУГРОВА,
медицинерски Iилмий кандидат.

(Санитарни просвещенеи Центральни Iилмий-лакхама институт).

КЕРДАЧА ШЕРА — КЕРДА КНИЖКАШ

Советий Iаьдала шоллагIча дахбIаь шера вай мохк чубеннача а деррига советски халкъ В. И. Ленин ваь бIь шу дезде кийчлуча а хала къаьстта доккхий дехкараш отт книжни издательствай болхлошта хьалхашка. Из кхета а дей оттаьй укх шера план Нохч-ГIалгIай издательства коллективо а.

Тха издательства укх шера непатеха арахеца лерхI гIалгIай советски литература боккхагIча писателий дикагIа йола произведенеш. Б. Х. Зязикова цхьоалагIа том, Хь. Осмиева цхьоалагIа том, Хь.-Б. Муталиева шоллагIа том. С. Чахкиева дикагIа йолча произведенеех йола «ШоллагIча дийнахьа, Iурра» яха роман арахртья эрсий меттала. Айдамиров Абузара яхьаьча «Бортамукъален цIерагI» яхача повеста тIа вувцача къеча нохчочун вахарах вайна довзаргда 19-гIа бIаьшере чакхйоалаш 20-гIа бIаьшере йоалалуш Къилбаседа – Кавказа къачий мукъадалара боламе хинна доккхий исторически гIулакхаш (событеш).

ГIалгIай писателашта юкъе хьалхьалаттарех волча Базоркин Идриса язьаьд «ВIаьшерий бодонгара» аьнна цIи йола керда книжка. Из да «ОльгатIерча гIапа къайленаш» аьнна цIи а йолаш, кхаь книжках арадоала эггара хьалхара книжка. ЦхьоалагIча книжко чулоац 1865 шерагара дешо 1920-ча шерага кхаччалла йола ха. Цу тIа дуаш Кавказа лоамашка кхача зIамигача гIалгIай къамен чIоагIа халача вахарах.

Арадаргда М. Исаевай «Созидатели» яха шоллагIа книжка. ШоллагIча квартале арахеца лерхI А. Боковa «Беке къонгаш» яхача романа шоллагIа книжка. ШоллагIчен кхоалагIчен квартале кепатеха арахецаргьа М. Исаева «Ваьча юрта» яха повесть, В. Чалаева «Хьалхара безам» — повесть, М. Мамакаева «Зелимхан» яха роман, М. Мусаева «Тирка талгIеш» — пьеса, кхыкраш а.

Поэзи дукхаезачар Iалашдергда Р. Ахматовай «Стихаш», З. Муталибова «Хаттуни —, со ваь са юрт» яха стихай керда сборникаш.

1967-ча шера издательства арахеца доладаьд ялхе болалуча къонача поэтий сборникаш. ХIаьта укх шера а дIахо хьерга уж арахецилга. Царна юкъе хургда: А. Куснова, М. Албогачиева, Ш. Рашидова сборникаш, къонача поэта В. Богданова «Тхо дуней чу доагIа» яха стихай хьалхара сборник. В. Богданова сборника тIа хургья кIанзарча кагирхоех, безамах, советски наьха хургдолча тамашийна хозача вахарах йола стихаш.

Арахецаргда боккхагIа болча поэтий Б. Саидова, Х.-М. Эдилова, Дж. Яндиева, А. Хамхоева, М. Сулаева, иштта кхычар а кердача стихай сборникаш.

ГIадбуаргба издательства эггара зIамагIа бола дешархой а. Арахецаргда берашта дола е книжкаш: Н. Шипулина язьаь «Звездная россыпь» яха повесть. Цу тIа автора чIоагIа хоза дувц берашча на боввача гражданеси тIема турпалхоех, шоай Даьхе ева Iонаду уж, тIахьех машар бахан къовсам лоаттабара, сийлен гIулакхаш карагIдьнначча турпалхой сий де, уж дагаккаба Iонаду берий.

Ж. Малиаева «Малхат» яхача книжка стихашта юкъе гIергья школе даха ха йоацачен лоархча классашка деша дагIачен берашта [illegible].

Кепатеха арахецаргьа У. Гойсултанова «Массанова хьежалба ивах» яха повесть, Хь. Сарайлева «Халача наькъий ирах» яха дувцараш, Берсанова «ДоттагIий» яха дувцараш, иштта кхыдараш.

Издательствос болхлоша къахьет арахецаш дола литература чулоацамга диллача мамогта хIанзарча ханаца дувзаденна а хIаьта хозагIча куце долаш а арахецар.

А. ЗЯЗИКОВ,
нохчийн издательство редактор.

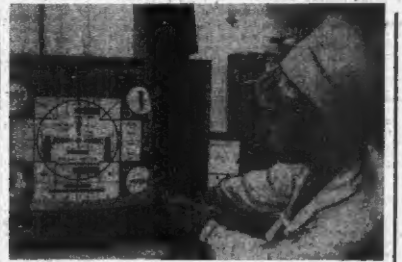

Симферопольски телевизионни завод — Крымски областа къона предприяти. Цул коллективе арахеца йолаьй зухув йистача 47 сантиметр экран а йолаш йола «Лотос» яха телевизионни приемник.

Сурта тIа: «Лотос» яхача телевизоре балх мишта бу хьожаш йоала ОТК контролер Лариса Барышникова.

Ю. Ильенко сурт.
ТАСС фотохроника.

ЧЕЛЯБИНСКИ ОБЛАСТЬ. № 9 йолча домении цишка металлургий хьалхалаттача бригадана кулгалдеш ва воккхагIа вола горновой коммунист В. С. Овчинников (сурта тIа). Из — Магнитогорски металлургически комбината ветеран. 1945 шера нэйбитто нуг дахьйа зIамигга сагг волча хана вевал из ухаза. ХIанз тхьаь кхоалагIа шу ха ю цига къахьега. В. С. Овчинников дика лоархIаш ва йоккха говзал йолаш, нахана болх бе хоуш из хиларах. Дукха ха йоацаш мастерий школа йистельйяхий Василий Сергеевича.

Б. Клепиносова сурт.
ТАСС фотохроника.

КУЛЬТУРА ЦIЕН

наIараш къайла латт

Iан заманахьа шоай болх къаьстта дика вIаштIехьбаьккха дехкарийла ба клуба болхлой. Цхьабакъда, из кхетадеш бий - хьогI укхдара болхлой аьна хетаIу Сунженски района ГалашкарчакультураШагIадIачувальнача.

Миччахана хьо вахарах къайла латт культура ЦIен наIараш. Иштта кийсделар сона а. НаIараш къайла лоо. а клуба хьалхашка 8—13 шу даьннача берий цIен дид, даггара гIаьленаш, а уюш хеттаьш.

— «Кузнец», кIур баякха хIанилг йий хьога?

— Я малахIи даьра, сона-и кхы а йоккхо шо «бычок» йисай. Цул тIехьагIа Кузнеца (иштта ваа цхьан кIаьнках бераша) шийла зIамагIа волча новкъоста кисара хьал а яькха дIакховдаш гIаьлен юх.

—«Кузнец», ва «Кузнец», кхы йий хьога?

—Дадовла дIа. Сога пункагIа я нетт юлаца ераш, хIана массалахьа хетта болаш сайна а пхатъяа шаро кораагIан сона. Цул тIехьагIа клуба хьатIабоагIа нах бIарга а бийна цIен тIехьашка дайдар берам.

Цхьарчоа шийнтта хургдолча кино бахa ха хьатIаккхачарга хьежаш хургба-кх ераш аьнна хеталелар сона. Бакъда, селхан хиннеш тахан хургдолаш берашта лаьрхIа кино дацар. Нагахьа хилча а царна гойташ дар сайрийна кхы сахьат дальча долалу. Цу сеансе боагIараш а «Кузнец» цун новкъостий мара хиннд, хIана аьчча клуба гаьна бахараш лоархIабан бийса баьдъекча цIаакa.

ХIамад-хьегI из иштта? Дийнахьа укхаза болх беча художественни самодеятельноста кружкаша дIахьоча тайп-тайпарча культурно - массови мероприятешна йиш хилийтац - хьегI бераштa дийнахьа кино хьекха?

Укхаза болх беш я аьнна дIаязьдь я: хоровой, халхарий, драматически, вокальни кружкаш. Цхьабакъда, дIатехкача царех ЙерттIа болх беш яр цхьаккха а яцар. Струнни кружоке дIаяздень кхо-вить сог вар. Нагахьа санна культура ШагIа шоаш баькача укхазе бола цхьа балалийна шоайла дIа-хьа а ацош цу аIамилта хоор а ца хоор а дийа дIабоах уж. Хоровой кружоке дакъа лоацаш масса сагг ва шуу аьнна из лийра дахча хаттара нее даланьар культура ЦIен директора. Уж «сон дукха» бозалдь дага ца боагIаш ниса хинна хургьар ва, хIаьта дIадахача бIарчча шера дь репетицеш а выступленеш а цхьаккхо дIаьалярIа шийн кулга гIехгаш уж дагарье тоьаргдолаш дар. Хоьа а ерригча художественни самодеятельноста а юкъе дакъа лоаца укхаза дIахьбоагIачарех дукхагIберааш культура ЦIен юхе йоалача сленарий гIалгIай мотахарий ба. Бакъда пхьe доккха цIей е цхьаннахьа концерт отгадо дехи хина мара уж боагIа дагадоагIаш вац клуба директор нев. Тагиев.

Дадахача шера культура ЦIагIа къахьегамхоста йийна лекцеш а беседаш а ерригаш кхайттавога дIакхоачаш мара яцар. Уж а наха царех найда яцар дукха сагото боацаш, аIалла хIама дош бац аьнна ца алийта сиар.

Иштта ва хIана лел мух къахьегашхой салоIам вIаштIехьбаккхара болх аьнна из шийта дахча хаттара жоп делар нев. Тагиева:

«Дьара со кхоа-и вац уж ерригга мероприятеш дIаяхьа. Цу тIа художественни кулгалхо а вац сона укх денощка мара хьожавергволаш.

Дукха ба укх юрта лакхара а ювтера а образованни йолаш бола кагирхой. Бакъда общественни вахаре дакъа лоацаш шоай балха мукъайола ха нюаинта а нана а майдане йолаш сакъердамегIа дIакхьара хIама дош бац уж. Из цар бехк бац.

Укх юртарча культура ЦIагIа хьагуа а бaь фу дича бакъаьха хет шоана вай юртарча наьха салоIам дикагIа вIаштIехьбаккхара аьнна кагирхоща, комсомольцашца культура ЦIен балхлой дагабувлаш хуларе вIаштIехьдаргдар цар из де. КъахьегамхоштаxхьдIанкара шоай декхар дика кхоачашде дага бий хьогI культура ЦIен болхлой?

Г. ГАРСИА.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

БЕНЖАМИН СПОКА ДОШ

ВIашагIкхийттача Штаташка шерлуш боагIа Вьетнамерча тIема дуьхьала хьинаре къовсам лоаттаберий — берий лора Бенжамин Спока, священника Коффина, писателя Гудмана, кхычар галоавккхаш баьржа къовсам. Цар «дош» суле деннад «зулам гIоттавар дукха барт вIашагIбелабь аьнна бехке а баь. Нагахьа санна суд ергйолаш дуле набахта бахха 5 шу ха тохар а 10.000 доллар ахчаца гIад тохар а кхерам ба царна.

ГIервальнна волча берий лора Спока цIи ВIашагIкхийттача Штатий доазонел гаьнна арахьа а йовзаш я. Керда Iодаьча, берашта гIулакх дара хьакъехьа лалаь берий даьшта-ноанашта эггара дикагIа долча книжках цхьаьне автор ва из. Аллха цхьан ВIашагIкхийттача Штаташка дIанийца дIалаьнад цу книжка 20 миллион экземпляр совгIа. «Ньюйорк таймсо» белгал маданкхара, книжка беттагараш тIара чIоагIа ведаш волча кIаьнка суртаца итташ миллионаш болча наьха вахарца дазам ювзаденна я Спока цIи.

Цхьабакъда, укх тIеххьарча шера цу сурта вIалла тара доацача сурташта кIаллаттача подписашта юкъе кхет-каста гучалелх гIерральннача лора тайпан цIи. Уж да Вьетнаме даттача зуламерча тIема дукхьала протест еча дуккхача наькха демонстрацей сурташ. Цар тIара хьахьеж тIема дукьаларча плакаташте кIал вагIув оагIох а теха болхача кIайчарни Iаьржачарни къонахчал зола дорха йовкьамаш. ХIаьта массаза а хьалхашкхаьа хьалъоттаь латт шинетто хIана яп аьнна лакха йола 64 шу даьннача Бенжамин Спока фигура.

Дорха тоIаль борзаш а долаш, лакха айбаь кIайбенна корта а болаш, демонстрантий колоннака хьалха а ваьнна бIубенна гIа боахаш вола Спок. Цо буг уж ший деррига вахар дIаденнача берий кхоаней духьа а. Кердкерда къовсамхой тIа-тIа нукхагIа хьабеттaлу цуйах. 1965 шу доладенача юкъе Нью-Йоркерча ООН-а зале чу кхо эзар дай-ноаней а берааш а кхеталир Спока. Вашингтоне цу хана КIайча цIенна хьалхашка хиннача демонстрацена юкъе Спокана цхьана закъа лоацаш вар 20 эзар сагг, хIаьта 1967 шера бIаьстан юкъе из керте эттар Нью-Йорке хиннача 100 эзар сага демонстрацена.

ХIана Спока галоавкха комитеташ вIашагIьехкхаш латт ВIашагIкхийттача Штаташка. Вашингтоне США юстице министерства эзанена пикетировка еш ба кхалнах. Укх тайпара йоазон тIа а долаш плакаташ доахх цар бе: «Суде дIачутела тIом лоаттабераш, машара тIехьарбараш да а телаш». Спока хоадамболлаш жоп тел тIема дукхаларча боламе дакъа лоацараша леладу гIулакхаш законах бац яхаш уж бехке берашта духьала: «Законах бац, белгалдоаккх цо — Вьетнаме латта тIом шe, хIаьта цунна духьала бараш — патриоташ».

ВАШИНГТОНА ДИПЛОМАТЕ КIУРА ПОРДУВНА ТIЕХЬАШКА

Юха а «хабарца машара наступлени» йолаьй американски пачхьалкхен дехтелаша. В президента Джонсона а, е паччахьалкхен секретара Раска а дешаш кхедац ВIашагIкхийттача Штатий правительства лехадер «машар цукхабезаш» да ала гIерташ. Цхьабакъда, Вашингтоне машара хьакъехьа чIоагIагIа дувца болабеннача хана на тешаме доацаш хета даьнах дерригга дуне дукха хала дехл. Цьа бахьан доацаш дац «Ивнинг стадарт» яхача английски газето язьер: «гучох, Вьетнамерча тIема дIахо а шерра эскалаци яра кIийле кийчъеш я американски правительство».

Пентагонерча специалисташа дакъа лоархIамех, американски авнапе кхалзле а Вьетнама чутехай шоллагIа дунен тIом лаьттача дерригача шерашка Европе чухкайсараш миссед бомбаш. Вьетнама Демократически Республика маьршача городаштен юрташтен тIа-тIа дукхагIа еш йола кердкерда налеташ елга, тIема масштабаш шерьелга американски инаралаша тIа-тIа чIоагIагIа хIалехаш хиларца цхьана дел. Латтанцара бIунаш Камбодже, Лаосе, ДРВ-е чулахка мукъабакха гIерташ ба уж.

Цу хьалашка «машар хьашт» дац яхаш Джонсонен Раскен ху къамальаш бакъдар футтарделга мара кхы хIама дац. Царга цхьаккха сагг турвавулургваш. Сенатора Фулбрайта духхьал хьакхайкадир, переговораш е безам ба яхаш Джонсона правительства ю заявленеш бахь хиларах чIоагIа шеко йолаш ю хилар. «Джонсон, гучох, фетара тIом барах долча деша юханвогнолаш вац», «белгалдоакх «Нью-Йорк таймсо».

ЭШКОЛ ШИЙНА ДОАЛДЕРАШ БОЛЧА ХЬОАШАЛГIА

Вашингтон шийна ламогта агрессе низаш хьаллаца гIерташ хилара тешал ду президента Джонсона Израила премьер - министраца Эшколаца шин кийнахьа аьча переговорий результаташа а. Эшкола лийрхIача кертечарех цаI семах латтар аьлча, из латтар, ВIашагIкхийттача Штаташа Израила дIахо а американски героп эггара хьалхарча эргIаша реактивни самолеташ тергьа аьнна царгара Iош лаккхарах. Дош хаддаш оттальча коммюнике диллача, из вIаштIехьдаьннах цун.

Джонсонен Эшколен аьча заявлене тIа йоах, США президент раьза хинна «Израила тIема потенциал хьаъарен дагахьа къоабалъеши Iение а терхалъе а». Из къамьлъ Вьетнама Демократически Республикано бомбаш чуеттача хана США-е шерра юкъейоахаш лелаеш йола «Фантом» яха бомбардировщикаш кхы тIа а 50 кеара хьакхъехьа Израила дь лехар кхоачашдергга аьнна дош хадар санна лаьрхIар «Нью-Йорк таймсо».

Гаргарча Малхбоаленера хьал дIахо кхы тIа а кхохкадаларга вуг американско - израильски переговорий итогаша. Цхьа бахьан доацаш дац Израильски правительство переговорий результаташ дIалийшача территореех цхьадола дакъа социальний доалахье сонаше безам болаш йола цун уйлаш хьаллоацаш йола акт санна лаьрхIа ца Iеш, кхычарех тийша хIама доацаш йолча Iарбий паччахьалкхенашта духьала дIахо тIема кийчо елга могадар санна а лоархIаш хилар. Переговораш чакхъяьнна маьллинге а Эшкола, хаи ца бечох, хьакхайкадир, «тIом болабалехьа [illegible] тIадолхьига юкъера дIадаьнад» аьнна.

Вашингтонера кхоачаш араяли а кхийналацар Эшкола израильски премьер английски премьер-министрана Вильсонаца 18-чеи 19-чей январе вIашагIкхетаргхилар Лондоне хайнача хана. «Файнэншл таймсо» беча хоамах, Джонсона цу къамьл а хургга Израила кергагIа йола самолеташ белгала аьнча, гIоттаме а ниисеа урагIа хьедаш йола «Харриер» яха истребителаш лоаттара хьакъехьа.

КХОХКАДЕННАД ЙЕМЕНЕРА ХЬАЛ

ВIашагIкхийттача Штатаща гIулакхаш юзара тIабеваьбь делабу агрессиши никъ Iаткъ Йеменски Iарбий Республикерча хьала а. Укх тIеххьарча хана укхазе шерра хьаржал республиканцашта а дIаваькхаьн Эль-Бадр керте волча монархистийн кхыча махкашкара чуеттабьрийн контрреволюционни бандашта а юкъера дика тIемаш.

«Аль-ахрам» яхача египетски газето белгалдоаккхачех, монархистийн кхычa махкашкара оттабьрийн хьалхе гIулакхаш Йемене чIоагIдалар гуччаьа вIаштIехьальккхан арахьара хьалоаттадеши да. хIаьта израильски агрессе халача деношка хьахинна Iарбий солидарноста атмосферана юкъагIальккха даьрхIа а да. Сахка август бетта, Хартуме правительствашта керте латтараша яьча Iарбий конференце барт вIаштIехьбаьлар Йеменера ОАР-а бIуним аралахарен Судан, Ирак, Марокко юкъе а йолаш кхьвне комиссеи вIашагIйолзарен хьакъехьа. Бейруте Йемена республиканскии монархически никъалаш вIашагIкхетилга вIаштIехьакхха дезар ю из комиссеи Йемена чухьйа проблемаш къоастара.

Iарбий кхьоаIон моастагIий, Сауди Арабега гIолла шоай гIулакхаш чIих а доалаш, дош вIашарца къоастадалга юкъагIлакхха гIерт контрреволюционни бандаш Йемена чуахийтара наькъаца. «Аль-ахрам» яхача газето хоаж бу Израилв дIакхийна лаьрхIа хиннача американски герза пхьедола дакъа Йеменерча монархистийн низайта дIадена хилахьа. Контрреволюцеена новкъосталла бахийтар американски базукаша, миномёташа. 206-миллиметровa йоккхийча тохашта кийчбаь кхычa махкашкара наемникаш.

Герая наемникаши монархистий мукъагIа хургбоаш дIабеннабар дош машара наькъаца къоастадара 12-ча январе Бейруте вIашагIтоха даьрхIа совешаш хьалхагIа юкъагIъяккха гIоттар а хIаьта нул тIехьагIа республикански режим дIаниккар а дукъа. Цу долхача хIамана чIоагIа кхохканалийтад Йеменера хьал. Республика столицана Санава йоккхий тохаш чуйийттай монархисташа.

Республикански эскаро бIухой къонахчалца дукьала латт шоай мехка шангIатнена тIакхувIача республикана. Республика премьер-министра Аль-Амре хьакхайкадаьд, Йеменски Iарбий Республика шангIатен из кхычарех тийша хIама доацаш хургехи довзе Йеменски халкъа могаргдолгах ше дог тийша хилар.

АМЕРИКАНСКИ ИМПЕРИАЛИЗМА ЙРАЗ ДАИНА НОАННОЭСКЕР

11-ча январе Африка мехк гIолла чакхоалаш ший никъ баь вальна цIашийрзар США вице-президент Хамфри. Шин кIирахна из тIема никъ бихьабар. «Нью-Йорк таймс» яхача газето язьечах, США правительствана африкански континент «чIоагIа хьашт» хилар хьахьокхар дукьа. Губерт Хамфрейна иштта деккар тIахмалзадар США-с Вьетнаме лоаттабеча агрессини тIемаца дувзаденна «Америка Къулба - Малхбоален Азе лелаю политика» африкански мехкий правительствашта дIайовзийтар.

Африка США правительствашна «хьашт» хилараx дaьна аьлча, из цу континента халкъий кхелашна дика хог-уйла хилара мaIаш делаш дац. США пачтхьалкхен секретара Африка гIулакхашта волча помощника Паьмра дукха да йоацаш хьакхайкальча тайпара. Американа хьашт доаш Африка белала ресурсаш, «ООН-ера африканска голосаш» я, цу континентаца делача «торговлех дойла пайдан из». Цхьухьа цхьа бахьан доацаш дац Хамфре наькъа маршрут задеший, экономичеcкаш тIемен «новкъостада» хьакхьехьарча тайп-тайпарча соглашенешка гIолла Америкаца чIоагIагIа дувзаденна волча мехкех чакхIоалаш хинна дацар. Цу тайпарча мехкех а белгала аьлча: Либерия, Конго (Киншасе столица а йолаш ю), Гана, Эфиопи, Тунис.

Хамфри Африке вахара арахалаехьа, Ассошийтед Пресса агентства корреспондента яхачох, хьалхашка латта «духьаленаш» цу наьха вадача хана дIалаийта гIерташ бар американски дипломатaш. Цхьабакъда, США вице-президента Африка духхаезашe доархIашe да шоаш, кхоашний хур даьдале а, иккъе санна дуккхаза а нийсъелар цунна африкански мехкашка бахача наьха «дипломатични йоацо» выступленеш. Конго, Кене, Эфиопе цунна духьалбахка демонстранташ бар укх тайпара лозунгаш а долаш: «ДIаIккха американски империализм!», «Сопабе Вьетнама духьалара тIом!», «Ма йоабе Гарлемера тха вежарий Америйн!», «Хамфри, дIаваьла дIагIо Африкера!».

Иштта да кхычарех тийша хIама доацаш йолча Африка халкъий Вашингтонерча кIортабаьча колонизаторацара гIулакхаш.

Г. ШИШКИН,
В. КУЛИКОВ.
(ТАСС).

ХIАМАШ ДIАЕ КИЙЧЛУШ

Лайво къайлаьхьай колымски аренаш, шовткъе итт градус шелъйо гIерадаьа хаш, бее моршаш мух хьенх Магадански областа аренашка. Лаьтта салоIаш улла. Цхьабакъда, кхьметтел укх Iан бетташка а салоIалга фуд хац цун даьнта — механизаторашта. Са хьалхалча дешо маьркIажийна боад къовлабаьллаца дийнац моторий тата. ХьатIахулча шера хьувкьаш дикагIа хилийтара органически удобренеш тIаолеш ба тракторист.

Укх Iан деношка йоахо е цаш дукха хIамаш да «Энергетика» яхача колымски совхоза тIера къайла лаьтташ делаеча болхлой. Йохкеенна торф чулетта кхабиргаш кийчъе йохкекай Андриевске пумпеланцша йола аренио. Итт эзар совгIа лий уж хIамае. Хкабиргаш кийчъю нарсийн помидорийн рассада дIайогIара.

Кийчбеш ба теплични-парникови боахам а. Укх январь бетте а цена тепличин бIьнадараш кхеде йолаьла лерхI совхозo. Теплицай хIара квадратни метр тIера укх шера 15 килограмм баьццараш лоархаргхиларах дог тийша ба совхоза болхлой.

М. ГИЛЕВ,
«Энергетика» яхача совхоза директор.

(АПН).

Спартакиада чакхъяьннай

Цхьа бутт совгIа лаьттар «Чечингстройтранс» йитотранспортни объединене спортсмений спартакиада. Спорта дукхача тайпанех тIагIертта къовсамаш лоаттадар объедине ниа болашагIа болча спорта викалаша.

Спартакиада чемпионаш хилар № 3 йолча гаража-филиала спортсменаш. Царга кхачар спартакиада кубок. Цул совгIа спорта цхьалолча тайпаех кхо кубокиСийлен грамотеи ендар царна.

ШоллагIча моттиге № 2 йолча гаража болхлой ба. КхоалагIа моттиг № 1 йолча гаража лаьцар.

О. НИКОЛАЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республикин гIалана Грозни кхоьлe хургьа, дениьдача лоо делкарга, къилбаседа-малхбоалехьара мотгаш лаьгIа, тIемха гIамкхьа мух хьокаргба, температура 5—10 градус шелии а йолаш хургьа.

17-чаа 18-чаа январе кхоьлeнна тIера а малхе дорхаш хургьа, цхьайолча хенашка догIа а ушм лоо доладаргa, ...[illegible] ...[illegible] лаьгIа, тIемха гIамкхьа мух хьокаргба, температура бийсанна 1—6 градус шелии е йолаш, дийнахьа 1 градус шелагара 4 градус йовхалла а хургья.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

«Сердало газета [illegible] редакце [illegible] Арчаков Тухамага, чIоагIа хала [illegible] ... кхалам бу цун ва
АРЧАКОВ
Малье Мешена
кхалхарах.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-38; редактора зам.—3-38-11; декхтоханна секретара—3-34-38; партийни вахарех, культурах, промышленностен отделий—3-42-30; юрта боахамех письмашй отделий—3-42-30.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-38; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-30.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцие проспект, 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05006. Заказ № 183.